

IX.

SLOVENSKI TABORI
NA REPENTABRU

ZGODOVINA
SLOVENSKEGA
ŠOLSTVA

Z DIJAKI NAŠIH
VIŠJIH SREDNJIH ŠOL
PRED MIKROFONOM

VTISI IZ AFRIKE

DEBATA
O MODERNEM

DUHOVNIKI
IN ZAKONSKI STAN

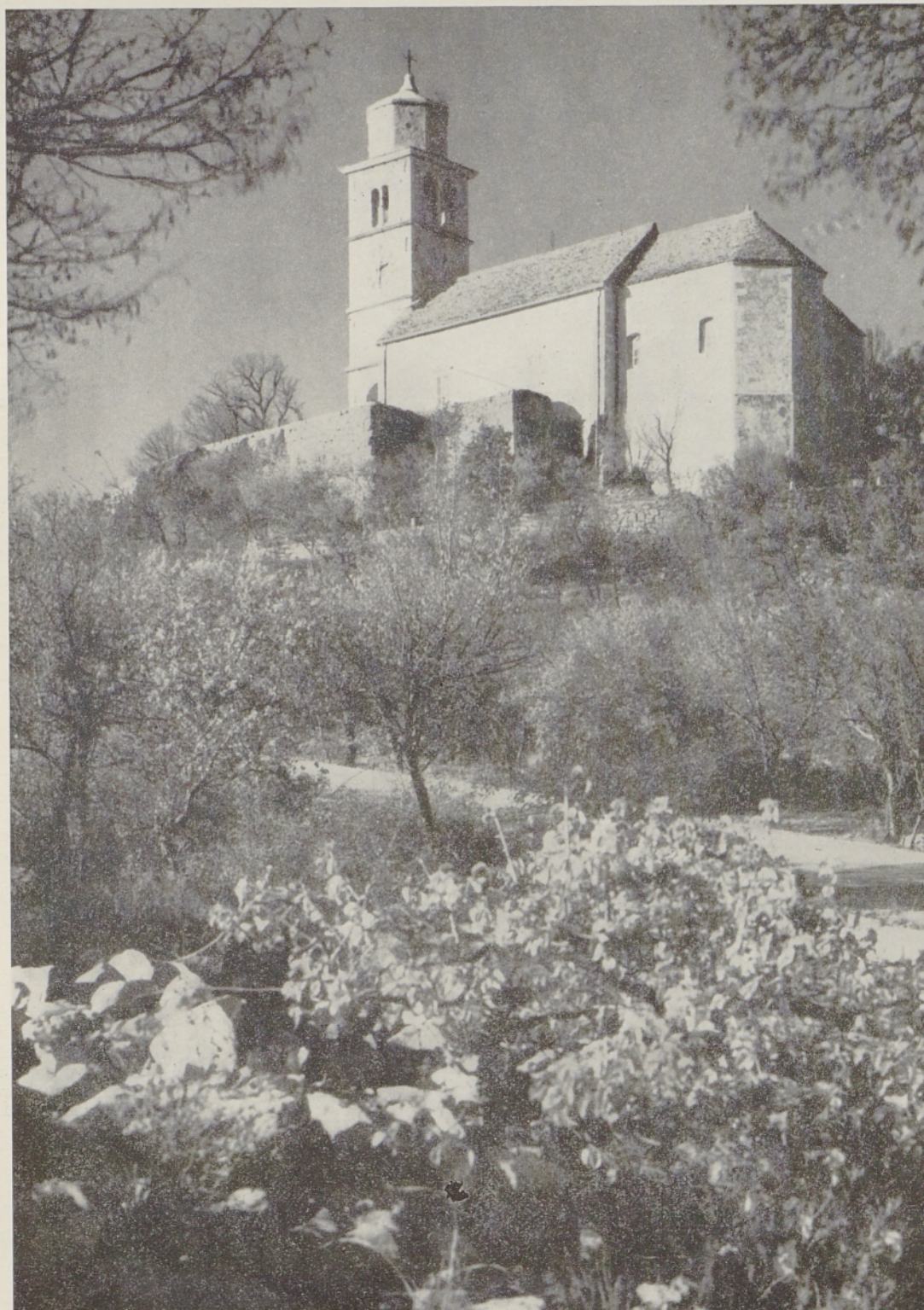
OB ROBU KONGRESA
PEN-KLUBOV
NA BLEDU

NALOG
SLOVENSKEGA
PREDSTAVNIKA
V POKRAJINSKEM
SVETU

NATEČAJ
ZA IZVIRNE
NOVELE

KNJIGE

PESMI IN PROZA
ZA DOBRO VOLJO

IZHAJA VSAK MESEC

1965 leto IX. štev. 7

VSEBINA

Ivan Udovič: Slovenski tabori	101
Marinka Pertot: Teža, Spomini	102
Živa Gruden: Želje, Trenutek	102
Zora Saksida: Tuji povsod	103
Maks Šah: Zgodovina slovenskega šolstva	106
Lojze Škerl: Kaj pravite vi?	108
Janez Belej: Nekaj dni po Afriki	108
Po naši deželi	111
Saša Martelanc: Z dijaki naših srednjih šol pred mikrofonom	112
Aleksij Markuža: Tri vprašanja	114
Saša Rudolf: Naloge slov. predstavnika v pokrajinskem svetu	117
Martin Jevnikar: Mavser, Ljudje pod bčem; Turnšek, Božja planina; Jurčič, Le fils du voisin	118
Maks Šah: Meddobje 5/6	118
Ob robu kongresa PEN-klubov na Bledu	119
Natečaj za izvirne novele	120

Uredil
JOZE PETERLIN

Zunanja oprema
Sergej Pahor

Revija izdaja uredniški odbor: Sergij Canciani, Stanko Janežič, Marij Maver, Franc Mljač, Sergej Pahor, Jože Peterlin, Maks Šah, Lojze Škerl, Drago Stoka, Češčut Marija in Silvan Kerševan

Odgovorni urednik:
Dr. Lojze Škerl

Uredništvo in uprava: Trst, via Donizetti 3, tel. 23-779 — Poduredništvo v Gorici: SKAD

Čekovni račun 11/7019

Registrirano na sodišču v Trstu št. 193

Tiska tiskarna »Graphis«, Trst, ul. Sv. Frančiška 20, tel. 29-477

Na platnici: Slika *Repentabra*

KRATKE POCITNICE

Pravijo sicer, da so počitnice naših otrok dolge, a meni se zde kljub vsemu zelo kratke. Res, da se je zaključila šola 15. junija, toda fant ima izpit in že zdaj mu ne dam miru. Če ga pustim do zadnjega meseca, ne bo naredil končno nič. Ali mislite, da je res pametno dajati popravne izpite, da tako otroci izgube vse počitnice in potem utrujeni začno šolsko leto? Mislim tudi, da v počitnicah toliko ne izpopolnijo znanja kot bi morda kdo pričakoval. V resnici ne vem, kaj naj s fantom naredim.

Vem, da mi ne morete dati nobenih zdravilnih nasvetov, kar je, pač je. A radoveden sem, kako gleda šola na to.

Ne zamerite! S pozdravi!

S. L.

Najlepše je, da ni nobenega popravnega izpita. Potem otrok res uživa počitnice. A če ima popravni izpit, ga ima zaradi tega, ker je med šolskim letom premalo delal, ali pa ima tako slabo podlago, da ni kljub dobri volji uspel. Popravni izpit ima zaradi tega, da bi svoje znanje toliko izpopolnil v tistem predmetu, da bi lahko nadaljeval študij v višjem razredu. Delo v počitnicah seveda utruji, vendar ima študent po izpitu še skoraj mesec časa za oddih. Vsekakor pa je bolje, da ne čaka s študijem do zadnjega tedna pred izpitom. V novem šolskem letu pa naj se potruji, da bo prihodnje počitnice prost in da tudi svojim staršem ne bo delal skrbi.

DEBATA O MLADINI

Z velikim zanimanjem sem bral prispevke in razmišljanja o problemih mladine, ki so jih pisali mladi sami, ali pa tudi odrasli. Kako to, da s temi prispevki ne nadaljujete? Meni se zdi zelo koristno takó izmenjavati misli in poglede. Ali se Vam zdi nepomembno?

M. n. mlajši čitatelj

Objavili smo vse prispevke, ki smo jih dobili od mladih in starejših sodelavcev prav zaradi tega, da bi bili ti pogledi na problem čim bolj različni in zanimivi. Nismo prejeli novih prispevkov, zato jih pač nismo natisnili. Delno se je bila potem di-

skusija prenesla v druge časopise. Imate pa prav, da bi morali z osvetlitvami tega problema nadaljevati. Zato se bomo res skušali k predmetu vrniti v jeseni.

PEVSKI ZBOR

V SKK je nekaj časa deloval mladinski pevski zbor. Potem menda je začela pritiskati skrb ob zaključku šolskega leta in tako sem zamudila vaje. Zelo rada bi pela. Vem, da je težko večje skupine držati disciplinirane in da, zdaj ta zdaj oni, izostane. Vem, da je to za pevovodjo muka. A jaz bi bila zelo rada v tem oziru izjema. Ali bo zbor jeseni spet začel? Hvaležna bi Vam bila, če bi smela zraven. Lepe pozdrave.

—a. S.

Take dobre volje kot jo imate Vi, bi bil najbrže vsak pevovodja vesel, čeprav je navadno tako, da »je volja dobra, a meso slabo« in prvo navdušenje polagoma splahni, razen pri tistih, ki so res idealni in jih petje zelo veseli. Če ste Vi eno izmed tistih blaženih bitij, upam, da boste imeli v jeseni priloiko preizkusiti svojo trdnost in ljubezen do petja. Sporočili Vam bomo.

PA JAZ?

Kako, da niste mene našli, da bi tudi jaz sodeloval pri Manzonijskih ZAROCENCIH na radiu. Tako rad bi igral in z velikim zanimanjem poslušam vse oddaje. Ali bi lahko tudi mene povabili?

s. r.

Najbrže smo še marsikoga prezrli. Vendar, kolikor smo mogli ugotoviti kak talent, smo ga gotovo povabili pred mikrofonom. A ti, dragi fant si šele v nižji srednji šoli, kakor vidim iz pisma. Za zdaj so sodelovali samo višješolci. Še naprej se zanimaj za igranje in če je kaj talenta v tebi, boš gotovo prej ali slej prišel na vrsto.

RADIJSKI INTERVJUJI

Spoštovani gospod urednik! Pišem Vam zato, ker sem stalen poslušalec tržaške radijske postaje in me v njenih oddajah nekaj zelo moti. Gre namreč za slovenščino. In sicer za prevode v intervjujih.

(Nadaljevanje na 3. strani platnic)

Posamezna številka Mladike stane 200 lir, po pošti 220 lir. Celoletna naročnina (10 številčk) 2000 (2200) lir. Naročnina za ves letnik v Ameriki stane 5,5 dol. Naročnina za ves letnik v Avstraliji 4 funte.

Slovenski tabor na Repentabru pred desetimi leti

IVAN UDOVIČ

SLOVENSKI TABORI

Prvo veliko srečanje demokratičnih Slovencev je bilo na Repentabru pred osemnajstimi leti. To je bil naš prvi veliki praznik besede in prijateljstva in zaupanja in vere.

Potem smo kako poletje prenesli to srečanje v kak drug kraj na Tržaškem, a najlepše in najintimnejše je bilo vedno le na Repentabru.

In tako se letos spet vračamo. Vračamo, da bi pripravili najslavesnejši praznik naši besedi in pesmi in narodnemu plesu, tem najvidnejšim izrazilom narodne duše.

Praznik besedi, s katero smo najprej klicali svoje najljubše bitje — svojo mamo. — Besedi, s katero smo izražali svojo prošnjo Najvišjemu bitju in ga v svoji nemoči prosili za srečo in zdravje in ljubezen. Besedi, s katero smo navezali intimni stik s soljudmi. Besedi, s katero smo se zahvaljevali in s katero smo neomajno zahtevali in terjali svoje pravice od prvih tujih misijonarjev med nami do tolminskih kmetov in najrazličnejših oblastnikov.

Besedi, v kateri so peli naši največji umetniki besede...

Beseda se je sprostila v dialog in se v razigrani igri in v dramatskem spopadu razvnela v mogočni krik do nebes...

To našo besedo smo slavili.

A že se je beseda razvezala v melodijo. Skozi tisoče grl je donela v teh lepih letih našega vzpona in napredka. Zvenela je pesem samozavestnih prijateljev z mačkovljanske vasice, z Boršta in Doline, iz Rojana in od Sv. Ivana, z Opčin in Svetega Jakoba, z Bazovice in Škednja... Čudovita je bila ta melodija osemnajstih let!

Mladini pa se je sprostil korak in se zavrtel v obrat. V ritmu narodne melodije je razširila roke, zaplalo je srce in zaplesala je v barvitosti živobarvnih oblačil ples kot so ga plesali dedje in babice nekoč v davnih dneh, ko so prišli na Kras.

Naši besedi, pesmi in narodnemu plesu pripravljamo na slovenskih taborih praznik: da izrazimo veselje nad svojo narodno značilnostjo in da izrazimo zvestobo temu, kar je najpristnejšega v nas.

Radi bi ob tej pristnosti in duhovni vsebini znova obogatili svojo ljubezen do vsega, kar je našega, obogatili ljubezen v sebi in v množici naših ljudi.

V tem je naša odprtost in naš dialog, naša dolžnost in naše poslanstvo.

R. Dolhar: Tam, kjer so
Belopeška jezera in Mala
Ponca

MARINKA PERTOT

TEŽA

*Svinčeno-sivi,
težki oblaki
visijo nad mestom
in pritiskajo
na tvoje razgreto čelo tako,
da moraš hoditi
sklonjen.
Z begajočimi očmi
iščeš koščka jasnine,
čeprav veš,
da teži ni konca.
Tiho...
Tiho padajo
beli cveti s cvetoče češnje,
tiho in lahno,
kot moje otroške sanje.
In preden skopnijo
kot beli sneg,
se usujejo na zemljo,
da prikličejo
še enkrat
vse sladke spomine.*

SPOMINI

*Peščico belih mačic
zajela sem v dlani;
peščico nežnih cvetov,
ki jih natrosila je pomlad —
in zatrepetalo je srce,
ko sem jih stiskala takò,
jih božala
vse sladke,
otroške spomine.*

ŽIVA GRUDEN

ŽELJE

*Rdečih jagod
se hoče otroku;
nedosegljivo,
vedno novo in večje
želi si sleherni človek;
jaz pa
želela bi le
sonca in prostosti.*

TRENUTEK

*Veter
je odmaknil vejo
in skozi sončnato drevo
je sončni žarek obsijal gladino.
Na komaj vznemirjeni vodi
mi je prihajalo naproti
tisoč drobnih, trepetajočih luči.
Za kratek trenutek
se je v kovinski pošasti
vzdramil človek,
zadrhtel je
in videl svojo nemoč.
Zaželel je tople človeške bližine,
iztegnil je roke
in brezupno kričal iz svoje samote.
Potem je veter potihnil,
veja je prestregla žarek,
gladina se je potopila v temo
in kovinski oklep je postal še tesnejši.*

TUJCI POVSOD

(22. NADALJEVANJE)

Čas berivke je vendarle prišel tudi za Anico. Na trg bo šla kot prodajavka in ne kot zijalo, ki pase svojo radovednost. Taka obiskovalka je bila minulo jesen, a tokrat jo žene na trg zaslužek. Morala bo prodajati, morda celo ponujati blago osebam, ki jih še svoj živ dan ni videla. Njih govornica ji je bila še vedno tuja, včasih celo smešna. Sosedina dolenjščina jo je z zategovanjem besed večkrat spravila v smeh in rada jo je oponašala, da bi se tudi mož nalezal dobre volje.

Iz Trsta je prinesla precej izkušenj iz stika z gosti, a gostilniško življenje je bilo drugačno od trgovanja. Čeprav ji je sosedica obljubila, da jo bo uvedla v to novo umetnost, se je Anica malce bala.

Na predvečer je bila nemirna kot некоč doma, ko jim je tata dejal, da bodo šli na veliki šmaren na Sv. goro.

Bilo je v velikih počitnicah po Aničinem prvem razredu ljudske šole. Mama je bila v Egiptu, oče je gospodinjil in otroci so izrabljali čas po mili volji. V delo je bil vprežen le najstarejši brat in tudi sestra Marija je rada delala. Domačih opravkov se je sicer otepala, a pri sosedovih ni bila nikoli križem rok. Bila je vesele narave in vleklo jo je pač tja, kjer je bilo dovolj smeha in pesmi. Tata Štefan je bil tih, zaskrbljen in nekoliko zagrenjen, ker ga je tlačilo breme neprijetnih ženskih del, zato se je vlekel skozi trdo briško življenje rajši molče kot z veselo besedo na ustih. Čudno družinsko okolje so jemali otroci vsak po svoje. Pepe se je odvrlel v brajdo in tam sanjaril in premeleval svoj tihi značaj. Najmlajši, Jelč, ki mu je bilo komaj pet let, v krilcu stikal po dvorišču ali nagajal očetu pri čevljarjem delu, Marija je zbežala v živžav sosedovega življenja, Anica pa se je igrala s prijateljicami med gosto lozo ob robu strmih brajd.

Jutra so se hitro spreminjala v vroče dni, lahkotnost igranja je prešla iz svežih senc v razbeljeno naveličanost. Opoka, ki so jo drobile in mešale z vodo v gnetljivo testo, se je na koncu tako osušila, da so jo deklice z jezo pometale v suhe jarke. Naveličane igranja in sršenaste zaradi hude vročine, so se nazadnje še spričkale in kuhale rilček do večernega hladu.

Očetova obljuba o romanju na Sv. goro je kanila v Aničino naveličanost kot studenčnica v žejna usta.

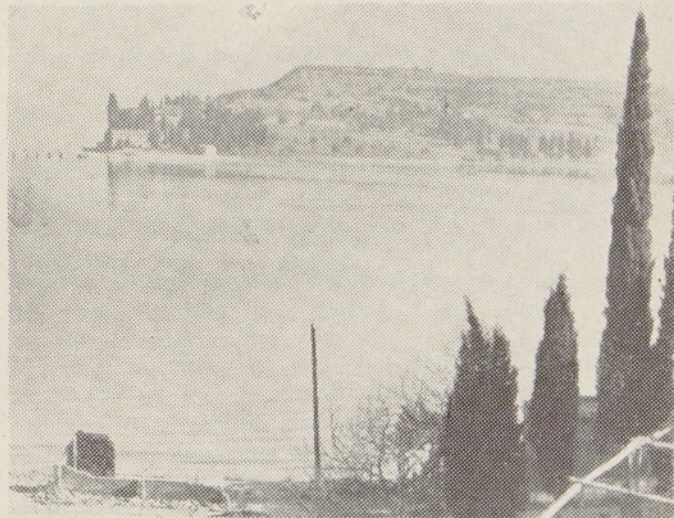
Včasih je na svojih potepih zašla do Sv. Križa, splezala na zid in z očmi hitela v svet. Če bi ne imela matere v Egiptu, bi bil morda začetek in konec njenega sveta v Brdih, a tako je vedela, da je nekje morje z ladjami, ki hite v daljno lepoto. Tam so koralde in zlato, tam je kava in bel kruh, tam so marmornata tla z mehкими preprogami, palače in denar. Ljudje, pri katerih služi njena mama, se iz radovednosti vprašujejo, kaj bodo jedli, a njo potisne nerazumljiva groza v kot, ko se oče zaskrbljeno vpraša: »Kaj bomo jedli?«

Sv. Gora je bila onstran Soče, onstran Brd, nekje v tistem lepem svetu, v katerega jo je vedno mikalo. Od tam je prišel oče z mladim prašičkom v naročju in s kepo

turškega medu v žepu, od tam so nosila dekleta svilene rute in fantje nove klobuke, tam so se vrteli konjiči in kočije, tam so hodile gospe v krinolinah z obroči, široki slamniki so jim senčili bel obraz in dragocene pahljače so jim delale prijetno sapico, da bi se na koži ne pokazala kapljica potu.

Na Sv. Goro jo je vleklo tudi zaradi Uršike. Veliko je slišala doma, v šoli in v cerkvi o tisti deklici, ki ji ni bila sama prav nič podobna. Namesto da bi molila, se je med mašo radovedno ozirala okoli, šepetala in se celo hihitala, ženicam, ki so premikale brezzoba usta, kot da bi se spakovale. Tudi od sile nagajiva je bila. Nečoč je dvema takima ženicama z muževno beko zavezala krilo, da nista mogli narazen, ko sta vstali. Drajčevemu dedu je spodnesla stol, ko je šilil kolce za les. Videla je, kako je enakomerno vstajal in sedal, ne da bi pogledal, če je stolček še na svojem mestu, pa jo je zamikalo, da bi mu ga spodmaknila. Misel ji je kar sama stegnila roko k stolu. Ko je ded telebnil vznak, se je zasmejela na vse grlo, a kmalu bi se bil njen smeh spremenil v jok. Čeprav debel in težak, je bil starec brž na nogah in da je ni ubrala čez dvorišče navkreber v breg, bi jo bil zagrabil in pošteno namikastil. Od takrat se ga je široko ognila, kadarkoli ga je kje zagledala ali le zaslišala. Delal se je, da je že vse pozabil, a Anica je vedela, kaj kuje v svojem srcu.

Tudi potrpežljiva ni bila kot Ferligojeva Uršika. Ob vsakem očetovem ukazu je godrnjala in v postelji se je vedno jezila na sestro. Brcala jo je in ščipala, da bi zlezla na rob postelje, a Marija se ni premaknila. Tako sta некоč razgrajali, da je prišel v sobo tata in meni nič tebi nič razdril posteljo, da sta obe štrbunknili na tla, preden sta se zavedli, kaj oče dela.

Pogled na Strunjan

»Zdaj se pa ščipajta in brcajta!« je rekel mirno in se vrnil spat.

Dostikrat je mislila na Urško in v mislih videla, kako pase svoje ovčice, moli in premišlja o Bogu in božji Materi.

Kar verjeti ni mogla, da bo kmalu hodila, kjer je že Urška hodila, in stala, kjer se je pobožni pastirički prikazala Devica.

Noč pred romanjem je bolj prebedela kot prespala. Nепrestano je tekala k oknu, če se že dani. Bala se je, da bi tata zaspal. Pa je le zapel petelin. Spet je stekla k oknu, a na nebu so še migljale zvezde. Ni vedela, ali je bila sanjala o kikirikanju ali se je bil petelin zares oglašil. Po prstih je odšla do očetove spalnice in prislonila uho na ključavnico. Vse je bilo mirno in tiho. Vrnila se je v posteljo in zaspala. V sanjah je hodila po samih skalah, da bi dosegla pobeglo ovčico. Okoli nje so sikali modrasi, vedno več jih je bilo. Ko se je zbudila, ji je tekel po čelu pot in skozi okno je lezel prvi svit. V naglici se je oblekla in po stopnicah zdrvela v kuhinjo. Po tleh so se že igrale prve sončne lise. Anica je bila prepričana, da je šel oče sam na božjo pot. Sedla je na kamniti prag, zakrila obraz z dlanmi in se spustila v jok. Tako je našel tata, ko je malo pozneje prišel čez dvorišče s cajnico stročjega fižola.

»Kaj ne gremo?« je zahlpala.

»Po kosilu. Zakaj pa jočeš?«

»Sem mislila, da ste šli brez mene.«

»Fižol sem šel nabirat, da ga bomo imeli na Sv. Gori za večerjo. Reci Mariji, naj gre pogledat za kozo. Spustil sem jo proti gmajni.«

Zanetil je ogenj, obesil na verigo kotlič z vodo, narezal polento od prejšnjega večera in jo položil na ognjišče. Anica je v skledo nalila kozjega mleka in pripravila žlice. Medtem je vstala Marija in stekla v klet, kjer se je umila z mrzlo vodo. Ne da bi se obrisala, je prispela v kuhinjo in sestro mimogrede oškropila s kapljami, ki so se ji še cedile z rok.

»Tata, jaz ne grem z vami.«

Oče jo je pogledal izpod košatih obrvi in si s prsti zasukal desno polovico brk. Imel je take kot cesar na slikah. Kadar je kaj premišljeval ali bil v skrbeh, jih je vedno mrcvaril, kot da bi hotel iz njih povleči pamežno misel.

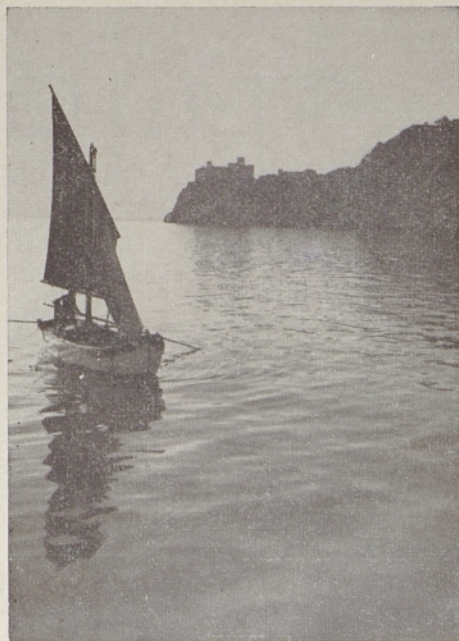
Marija ga je tokrat prehitela in povedala svoj tehtni razlog:

»Pri Fliperjevih imajo kosce in so skuhalo pršut. Jaz bom obračala otavo.«

»Jutri ne pozabi na mašo in na večernice,« se je brez oklevanja vdal tata Štefan.

Ure do kosila so bile Anici neskončno dolge. Za kozo je moral Pepe, Marija je šla obračat otavo in malega Jelča so takoj po kosilu odvedli k teti Malki, da bi popazila nanj do naslednjega večera.

Anica je površno pomila posodo in stekla v sobo, da se obleče. Izpod postelje je potegnila tiste lepe čevlje, ki jih ji je bila poslala mama iz Egipta. Bili so iz mehkega semiša, le peto so imeli iz temnega rjavega usnja. Večkrat jih je že občudovala in komaj čakala, da se ponudi prilika, ko jih bo smela obuti. Še mar ji ni bilo, da so bili visoki, imeli dvanajst parov luknjic za vezalke in ji segali do konca meč. Sedla je na tla in si obula. Med vtikanjem vrvic v tesne odprtine si je pomagala tudi z jezičkom. Iztegnila ga je čez

Morje vabi

ustnice in ga vrtela na vse strani. Ko je vstala in se pogledala po nogah nizdol, je bila prepričana, da ni nič manj lepa kot mestne deklice. Iz skrinje je vzela sončnik in pahljačo, oboje iz Egipta, oboje vaba v lepi, daljni svet.

»Saj ne bo dežja,« je dejal tata Štefan, ko jo je zagledal s sončnikom v rokah.

»Ni za dež, za sonce je. To ni dežnik, ampak sončnik. Ali ne vidite, kakšne barve ima?«

»Kje je pa križ?«

Prejšnjega dne si je bil zbil preprost križ iz dveh koščkov lesa. Običaj je zahteval, da so ga nesli s seboj na Sv. goro v zadoščenje in pokoro za grehe. Odložili so ga v votlini, kjer je nekoč počivala Mati božja.

Anica je vzela z okna očetov križ in ga dala v culo, iz katere je kukala nizka koruzna pogača.

»Še po ldo stečem,« je zaklicala in kot sapica odbrzela preko praga do sosedovih.

Če je bila Aničina sestra Marija tako prismojena, da je za kos pršuta žrtvovala pot na Sv. goro, je bila sosedova lda veliko bolj prebrisana: odstopila je dobro jed — saj je bila vsak dan sita — za vse tisto, o čemer je prav tako rada sanjara kot Anica.

Za vogalom Fliperjeve hiše bi se bili deklici kmalu zaleteli druga v drugo, kajti od opoldanskega zvonjenja dalje je mala lda neprestano tekala na pot, da bi videla, če jo Anica že kliče.

»Bala sem se že, da se je vaš tata premislil. Naša mama pravi, da je prevroče. Morali bi na pot že zarana, še preden je prilezlo sonce na nebo.«

»Saj imam sončnik s seboj. Le hitiva!«

Štefan je bil medtem zabelil stročji fižol z domačo slanino in z octom, da je dišalo daleč naokoli.

»To bo večerja!« se je obliznila Anica.

In so šli.

Anica in lda spredaj, tata Tinčev za njima. Njegova hčerka se je še vedno bala, da bi se premislil, zato se ni niti enkrat ozrla po njem. Ob njej je hitela prijateljica in ves čas klepetala. Rdečelična in vedno nasmejana, za svojih osem let predebela, je bila urna kot mravljica in bistroumna. V šoli je bila med prvimi učenkami in učite-

ljica jo je postavljala za zgled vsem ostalim. Anici je bilo kar po volji, da je bila Ida rada v njeni bližini. Skoraj se ji je zdelo, da pada malo prijateljčine slave tudi nanjo. Pričkali sta se pogosto, a to je bila nekakšna pravica prijateljstva. Ida pa se je tiščala Anica in Marije zaradi njune matere in vsega tistega, kar je lepega pošiljala in prinašala iz Egipta. Nekoč je le izprosila od Marije lepo zapestnico. Na praznik sv. Križa jo je bila zamenjala za velik kolač. Ida je ogledovala vsa srečna srebrno zapestnico iz samih lepih rožic, Marija pa je sedela v senci smokve in glodala debeli, gladki kolač. Obe sta bili enako srečni.

Z mamo je bila že večkrat v Gorici in zdaj je kar stresala novice o tem in onem delu, mimo katerega so šli, o tej ali oni stezi, kjer se je nekoč ponesrečil ta ali oni, ker mu je bil konj zbežljaj; o drevesu, kjer so pred nekaj leti našli tujega obešenca; o senožeti, kjer je na predvečer vseh svetih vsako leto strašilo in klicalo na pomoč. Anica je vse zvesto verjela, tata pa k sreči ni razložil, kaj deklica ves čas klepeta, ker je molil rožni venec. Zgarani prsti so premikali jagode molka iz rožičevih zrn, duša je z molitvijo hitela v nekakšno zelenico tolažbe in duševnega oddiha, ki si ga doma ni mogel privoščiti, ker ga je trlo tisočero skrbi.

Na deklici mu ni bilo treba paziti, ker sta hodila na robu poti in se redkim vozovom sproti umikali v travo.

Anica je včasih od strani ošinila Idino novo obleko. Na rumenem dnu so se prepletale velike rdeče in vijoličaste rože. Bila je široka in ubrana, iz nje bi prav lahko naredili dve. Šivilja jo je ukrojila nalašč za Ido, Anica pa je nosila same ponošene obleke. Polikane niso bile skoraj nikoli, zašite le za silo. Raztrgane dele je zvelkel tata skupaj z debelo nitjo in s še debelejšo šivanko, da je puščala za seboj vidne jamice.

Svojo zavist je skrila v sončnik in v pahljačo. Na sončnikovem robu so se premikale tanke svilene resice in se bleščale v soncu. Na blagu je bila naslikana ena sama, a zelo lepa glava. Mama ji je dejala, da je to glava žene nekega mladega faraona. Las ji ni bilo videti,

ker jih je skrivala visoka zlata krona. Morala je biti zelo težka, ker se je nagibala glava precej nazaj. Z ušesa ji je visel podolgovat kamen, pritrjen na zlat obroček, in senčil ozek, visok vrat. Ustnice so bile kot izrezane, nos kratek in raven. Oči so le malce gledale izpod težkih vek z dolgimi, gostimi trepalnicami. Enaka podoba se je pokazala na pahljači, če jo je raztegnila. Ida jo je neprestano nadlegovala, naj zamenja sončnik ali pa pahljačo za njeno največjo punčko. Anica bi jo zelo rada imela, a se vendarle ni mogla ločiti ne od pahljače ne od sončnika. S punčko bi se mogla igrati le doma ali v brajdi, kjer bi se ne postavila z njo, kot se lahko povsod postavi s sončnikom in s pahljačo.

Prijateljci jo je zdaj le posodila, da se je vsaj malce branila sončne pripeke, sama pa je skrivala drobni obrazek v prijetni senci svetlega sončnika, s podobo faraonove žene. Še pokukati se ni upala izpod njega v sonce, tako je žgalo. Ni je niti mikalo, ker je na pamet poznala njegovo pot. Vstajalo je tam nekje za Sabotinom in izginjalo za Furlanijo. Ko je zvedela, da pade sonce v morje, se je zelo ustrašila in vprašala tata, kaj se bo zgodilo. Kar oddahnila se je, ko ji je razložil, da sonce miruje in se nam le zdi, da leze preko neba in zdrkne v morje.

»Jaz sem že lačna,« je nenadoma potožila Ida in vzela iz cule cvrtje, ki ga ji je bila pripravila mati.

Anica je po strani pogledala očeta, če se bo morda spomnil njenega želodčka, a iz njegove cule ni prišlo nič, izpod brk pa pametne besede:

»Potrpita še malo. Če bosta jedli v tej vročini, vaju bo nadlegovala žeja vso pot.«

»Kaj imamo še daleč?« je vprašala Anica. »Trudna sem že.«

»Saj smo šele dobro začeli hoditi,« se je posmejal tata Štefan in vprašal Ido:

»Kje imaš pa ti spokorni križ?«

»Mama mi je rekla, da mi ga ni treba, ker nisem taka grešnica, kot je bila Marija Magdalena.«

Štefanova desnica je kar z molkom zašla k brkom, ko se je skrivaj posmejal in hotel vedeti:

»Kaj je imela toliko grehov?«

»Več kot Tona z Njivic uši na glavi, je rekla naša mama.«

Anica je premlevala v sebi razgovor med Ido in svojim očetom, se nato ustavila in stegnila culo s križem, rekoč:

»Jaz pa tudi nisem taka grešnica kot tista Magdalena, kar sami nosite križ!«

Nekaj trenutkov jo je tata Štefan gledal molče. Ni se dotaknil culice s križem, ko je počasi dejal:

»Lenoba, odgovarjanje, nepotrpežljivost in napuh so tudi tak plevel, ki ni všeč Gospodu. Kar nesi, ne bo ti škodilo!«

Po tej mali pridigi se je tudi Idi zavezal jeziček. Molčala je do Pevme. Ob pogledu na Sočo v globoki soteski, polni vabljive sence in temnih kotanj, je zopet prišla do besede.

»Pazi,« je rekla Anici tiho, da bi je Štefan ne slišal, »in ne hodi preblizu. Lahko bi te povodni mož.«

»Tisti od Filomene?« je hotela vedeti Anica in dostavila:

»Saj nima tako dolgih rok, da bi segel iz vode čisto do sem gor. Pevma je previsoko.«

R. Dolhar: Sprehodi po Poncah

(Dalje str. 115)

ZGODOVINA SLOVENSKEGA ŠOLSTVA

III.

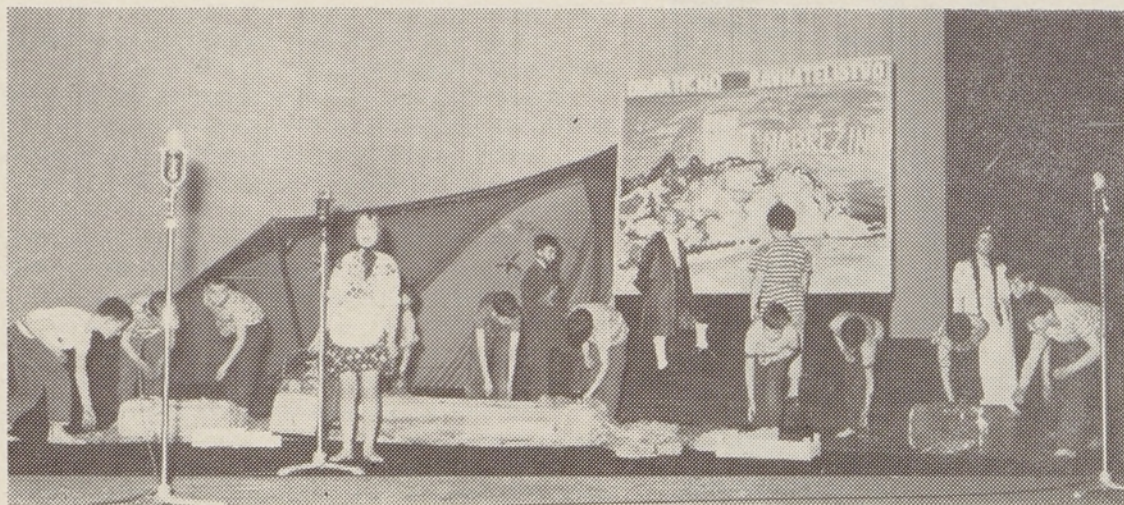
Po velikih revolucionarnih dogodkih križem Evrope v 18. in 19. stoletju si je demokratična usmerjenost polagoma zagotovila odločilno vlogo v javnem življenju. Globok preokret v družbenem mišljenju, v gospodarstvu in porastu industrije je vedno bolj prešinjalo duha in željo po izobrazbi. Vzporedno s političnimi dogodki so šla znanstvena odkritja v korist industrije in proizvodnje. V službi skupnosti so se koncentrirale sile, ki so narekovala potrebo po splošni izobrazbi. Iz te potrebe je vzniknila nova ljudska šola, ne kot umetno dejstvo človekoljubja, temveč kot zgodovinska nujnost. XIX stoletje, ki je v Evropi ob svojem vzniku našlo še splošni analfabetizem, je ob svojem zatonu pustilo preko milijon šol in preko 70 milijonov mladincev, ki bi bili sicer zapisani nevednosti. Bili so deležni velikega umskega napredka, ki edini more dvigniti, ozdraviti in zabrisati občutek manjvrednosti, ki je nujna posledica nevednosti. Rousseaujevo načelo, da kultura ponižuje in kvari človeka, je bilo s tem pokopano. Druga polovica XIX. stoletja je postavila šolo med najvžanejšje politične probleme. Ideja razsvetljenstva je postala realnost in splošnost pouka je postala program nastopajočega XX. stoletja.

Ljudska šola je nadomestila osnovno šolo, ki je pripravljala le za klasičen študij. Nova ljudska šola je dala narodu osnove narodnega jezika in računstva, in je danes organ družbenega organizma h katerega življenju bistveno prispeva s tem, da novim generacijam posreduje duhovno dediščino, ki so jo zbrali predniki. Ko je šola postala pravica vseh družbenih razredov, je postala tudi dolžnost družbe. Družba ima svoje dolžnosti do šole, a od šole sme tudi terjati, da vrši in doprinaša svoj delež za socialni napredek.

Toda predaleč bi prišli, ako bi razpravljali o nalogah, ki jih je naložil novi čas in duh nove šolske zaka-

nodaje v letih 1868, 1869, 1870, 1883 in 1905. V duhu teh zakonov je šolstvo prešlo iz rok Cerkve v državne in občinske roke, in dobilo obliko, ki jo ima še danes. Ta prehod pa ni bil lahek. Borba za in proti konkordatu je bila trda tudi v Trstu. Cerkev, ki je doslej vodila šolo, se temu privilegiju ni naenkrat in kar prostovoljno odpovedala. Že mesec dni po prvem majskem zakonu iz leta 1868 je tržaška škofijska kurija, dne 14. junija 1868 sklicala učiteljstvo na splošno konferenco v protest na majske zakone, ki so duhovščini vzeli šolstvo iz njenih rok.

Toda upor 20 učiteljev, katerim sta se še pridružila liberalno usmerjeni del mestnega sveta in prebivavstvo, je obvladal javno mnenje. Morda se bo kdo vprašal, kako je vendar mogoče, da se je škofijska kurija uprla splošnemu državnemu zakonu. Vedeti moramo, da je Trst s svojo okolico tvoril posebno upravno enoto in je tržaški mestni svet bil obenem tudi deželni zbor, ki je imel po zakonu pravico na lasten deželni šolski zakon, ki bi ga morala potrditi tudi osrednja vlada na Dunaju. Torej je škofijska kurija z upravičenostjo upala, da bi še mogla dalje držati šolstvo v svojih rokah, če bi se le sporazumela z deželnim svetom. Toda deželni svet je to odklonil in je že naslednje mesece prevzel v mestu in okolici šole v svoje roke in jih poveril laičnim učiteljem. Na mestni seji 13. oktobra 1868 so bili imenovani tudi učitelji za slovenske šole tržaške okolice in to: dva za šolo na Proseku-Kontovelu in po eden za šole v Rojanu, Sv. Ivanu, Bazovici, Barkovljah, Opčinah, Sv. Križu, Škednju in Katinari. Obenem pa je bila istega leta ustanovljena šola v Trebčah, ki je prav tako dobila svojega lastnega učitelja. Slovenske šole v okolici so tako dobile 11 učiteljev, mesto pa 74. Tudi na Lovcu je bila leta 1867 ustanovljena slovenska šola in zaupana tamošnjemu dušnemu pastirju. Ta šola je životala do leta 1883 in je bila ukinjena zaradi nespo- razuma med občino in škofijo zaradi patronstva in ime-

Se prizor z zaključne prireditve osnovnih šol. Tu so nabrežinski otroci, ki so izvajali po zamisli gđc. učiteljice Marije Mislejeve zelo lepe slike iz življenja svojega kraja

novanja kurata, kateremu je bila poverjena tudi skrb za šolo.

Razen proseške in škedenjske šole so bile vse našete šole le enorazrednice. Pouk je bil omejen le na čitanje, pisanje in računanje.

Ob koncu šolskega leta 1879-80 imamo trirazrednice že v Škednju, Sv. Ivanu, Rojanu, na Opčinah in Proseku; dvorazrednice pri Sv. Križu in v Bazovici; enorazrednice pa še ostanejo šole v Barkovljah, Katinari, Trebčah in na Lovcu. Tik pred prvo svetovno vojno postanejo vse okoliške šole petrazredne, razen one v Trebčah. Med vojno pa so se dvignile skoraj vse v šestrazrednice, Padriče in Gropada pa dobila lastno dvorazrednico.

Prva svetovna vojna je močno prizadela tudi slovensko šolstvo na Tržaškem. Po tržaškem gorskem grebenu so se vlekli strelski jarki in žične ovire. Že junija 1915 je bil prepovedan prehod iz spodnje v gornjo okolič! Trst je bil odrezan s suhe in morske strani ter izpostavljen gladi, kar razvoju šolstva gotovo ni bilo v korist. O pravem rednem pouku je težko govoriti. Šole so bile delno pred in za fronto. Šolska poslopja so spremenili v bolnišnice, nabiralnice in delavnice za vojsko. Otroci so morali zbirati vso mogočo šaro, nabirati za vojno posojilo, mnogo učiteljev je bilo mobiliziranih in fronta se je bližala. Prva šola, ki jo je zajel vojni metež, je bila proseška, rojansko in openško pa so spremenili v vojaško bolnišnico, škedenjska pa je zaradi bližine tovarn bila v nevarnosti bombardiranja. Pouk je tako bil zelo nereden. Da so zamašili te pomanjkljivosti, so ukinili počitnice in zaposlili preko mere že itak sestradane otroke. Kot vojni dar pa so lačni mladini naložili še pouk tretjega jezika, nemščine. Edina dobra stran, ki jo je prinesla vojna doba, je bil nepretrgan samo dopoldanski pouk. V ostalem je vojna vihra oropala slovenske šole celo šolskih zvoncev. A že leto nato so isti zvonci peli pogrebščino avstrijski državi.

Omenil sem že, da je tržaška mestna občina na seji 13. oktobra 1868 imenovala prvih 11 učiteljev za slovenske šole. Ta imenovanja so bila le začasna. Vsak učitelj se je moral v roku dveh let predstaviti k izpitu iz italijanščine na učiteljišču v Trstu. Za učiteljski naraščaj je skrbelo moško učiteljišče, ki je bilo v Trstu ustanovljeno v šolskem letu 1864-65 in čez 10 let je bilo prenešeno v Koper in je bilo trijezično: italijansko, nemško in slovensko. Slovenski oddelek tega učiteljišča je bil leta 1909 premeščen v Gorico, kjer je že bilo žensko učiteljišče. Iz učiteljišča v Kopru in v Gorici je prišla večina slovenskih učiteljev in učiteljic. Dokler je bilo učiteljišče v Trstu je na njem še poslovala posebna izpraševalna usposobljenostna komisija. Med člani te komisije srečamo tudi profesorja Maksa Pleteršnika, sestavljalca «Slovensko-nemškega slovarja». Pripravnica za učiteljišče pa je bila ustanovljena leta 1875 na Proseku, a leta 1878 prenešana v Dolino. Poleg šol in komisij so skrbeli za izobrazbo učiteljstva strokovni časopisi, publikacije, knjižnice, konference in posebni tečajji. Tečajji so bili predvsem namenjeni tistim učiteljem, katerim je bil poverjen nauk na višjih ljudskih ali meščanskih šolah. Slovenski učitelji se zaradi oddaljenosti od mesta teh tečajev niso veliko udeleževali, pa tudi mestni učitelji niso kazali prevelikega navdušenja za-

nje in je moral magistrat leta 1880 zaradi nezanimanja te tečaje ustaviti. Mnogi sposobni slovenski šolniki so se dvignili tudi na odgovorna mesta. Med deželnimi šolskimi nadzorniki za tržaške in istrske šole moram omeniti Antona Klodiča iz Benečije. Bil je profesor v Splitu, Trstu in Gorici in je leta 1870 postal šolski nadzornik za vso Primorsko. Bil je priznan klasičen filolog. Zanimal pa se je tudi za slovenščino in napisal razprave o slovenskem jeziku in o narečju beneških Slovencev. Bil je tudi pesnik. Največ zaslug si je pridobil kot šolnik. Skoraj trideset let je bil deželni šolski nadzornik in po njegovi zaslugi so bile na Primorskem šole bolj slovenske kot pa na Štajerskem in Kranjskem. Pravičen pa je bil tudi do italijanske šole in mu italijanski poročevalec prizna, da je bil: «oseba zvišenega duha in velikodušnega srca». Med njegovimi nasledniki moramo imenovati Frana Matejčiča, Ivana Dolinarja, Josipa Lavrenčiča, Edvarda Taučerja, Matijo Novaka, ki so vsi prav tako zavestno kot Klodič izpovedovali svoje slovenstvo. Število slovenskih šolnikov je rastlo s številom učencev in z izpopolnjevanjem šol, ki so postajale iz eno, dvo, tri, štiri, pet in šestrazrednice.

Prvim 11 učiteljem iz leta 1868 se kmalu pridruži še večje število. Leta 1900-01 jih je že 50, deset let kasneje 79, tik pred prvo svetovno vojno 88; a leta 1921-22 celo 110, kar je obenem najvišje doseženo število. Če pa tem 110, še dodamo 11 strokovnih učiteljev za italijanščino, jih dobimo brez veroučiteljev 121, kar je vsekakor lepo število, ker to velja le za tržaško občino. Koliko pa je bilo učencev? Na slovenskih šolah tržaške občine je bilo leta 1868-69 1996 učencev in učenek. V letu 1889-90 pa 2562. Te številke veljajo le za tržako občino in sicer izven mestnega središča, ker v mestu samem ni bilo slovenskih osnovnih šol. Posamezne šole so imele v šolskem letu 1889-90 naslednje število učencev: v Bazovici 222 otrok, v Barkovljah 274, pri Sv. Ivanu 406, v Rojanu 376, v Škednju 479. Kako porazna je primerjava teh števil z današnjim stanjem!

Ostane nam še odprto vprašanje, kdaj so na šolah izven mestnega središča nastali italijanski razredi? Prvi italijanski razred, kot vzporednico slovenski šoli, je dobil Škedenj leta 1879. Iz prvih vzporednic se je razvila italijanska šola. V Rojanu so začeli s tretjim italijanskim razredom leta 1880-81, šli so najpreje navzgor, nato pa še navzdol v prvi in drugi razred. Leta 1888-89 odpro italijansko vzporednico v prvem razredu v Barkovljah. Pri Sv. Ivanu pa so leta 1907-08 ustanovili samostojno italijansko šolo, dasi jo je magistrat zahteval že leta 1903, a je ministrstvo ni potrdilo.

Z ustanavljanjem italijanskih razredov in pozneje samostojnih šol v spodnji tržaški okolici, se je začela tekma med italijansko in slovensko šolo. Prehod iz ene šole na drugo ni bil oviran. Dovolj je bila izjava staršev in otrok je ob prestopu nemoteno nadaljeval v italijanskem oziroma v slovenskem razredu. Omeniti pa moram, da je bila na nekaterih italijanskih šolah tudi slovenščina učni predmet, kot na primer v Barkovljah. Šolska vodstva so imela navodilo, da pri vpisovanju ne smejo vplivati na starše za vpis v korist ene ali druge šole.

Nastopil je čas po prvi svetovni vojni. Nastale so nove politične meje, šola je po vojni vihri zaživela in ob blestečih obljubah so se obetali novi časi, prišlo pa je razočaranje, a o tem v jeseni po poletnih počitnicah.

ODGOVARJA LOJZE ŠKERL

DUHOVNIKI IN ZAKONSKI STAN

Ze več časa z zanimanjem sledimo Vaši rubriki »Tudi vi, tudi mi, zakaj pa ne«. Zato sem sklenila, da Vam tudi sama zastavim vprašanje, ki se glasi: zakaj Cerkev ne dovoli duhovnikom, da bi se poročili?

Zadnja leta veliko pišejo o tem vprašanju, bodisi italijanski časopisi, bodisi nemški in drugi. V našem slovenskem tisku pa nismo še nikoli videli niti ene besede o tem argumentu. Ali je to res tak »argomento scottante« (zakaj) kot ga je definiral neki duhovnik naš znanec? Gori omenjeni duhovnik je tudi ogorčeno izjavil, da je prav če duhovniku ni dana možnost za poroko, saj bi tako imel le lepo priliko za greh! Kaj naj te besede pomenijo? In zakaj naj bi bil zakonski stan za duhovnika greh, če za druge ljudi ni?

Lepo bi bilo od Vas, če bi nam hoteli o tem kaj povedati.

S spoštovanjem

A. K. v Trstu

Duhovniki so dolžni držati celibat: se torej ne morejo poročiti. Gre za cerkveno zapoved in vsak bogoslovni študent, ki želi postati duhovnik, mora s prisego izjaviti, da obseg te dolžnosti dobro pozna in jo svobodno sprejema. Razne zgodovinske okoliščine so v Cerkvi pokazale potrebo, da duhovniki sprejemajo to dolžnost, se odpovejo svoji lastni družini in posvetijo vse svoje moči še večji družini, to je Cerkvi in vsem tistim, ki naj v Cerkvi in po Cerkvi dospejo do nadnaravne sreče. Z daritvijo svete maše naj duhovnik polaga na oltar svojo vsakdanjo daritev ali odpoved!

Trezne razprave o dolžnosti duhovniškega celibata niso pokazale, da današnje zgodovinske okoliščine in potrebe svetujejo ali celo zahtevajo odpravo ali spremembo te cerkvene zapovedi.

Kakor o drugih cerkvenih in verskih zadevah je tudi razpravljanje o tej duhovniški dolžnosti koristno in potrebno. Tako razpravljanje marsikaj osvetli in dà zadevam, ki so se komu zdele pozabljene in zastarele ali nepripravne in nevarne za nadaljnjo poglobitev, novo svežost in modernost.

Vsako leto pohite skavti in skavtinje v naravo. To so lepa doživetja in nepozabni spomini.

JANEZ BELEJ

NEKAJ DNI PO AFRIKI

(11. NADALJEVANJE)

Na misijonski postaji Sv. Monike je tudi deško semenišče, ki ga je dal postaviti že prejšnji leribski škof Mabathoana, danes nadškof v Maseru. Zaradi pomanjkanja denarnih sredstev so zaenkrat zgradili samo najnujnejše. Sedanji škof bi zelo rad stavbo končal, rad bi imel prostora za kakih sto fantov; danes je v semenišču prostora le za trideset dijakov.

Tudi v notranjosti je semenišče lepo urejeno in snažno. Hrana je sicer zelo preprosta, vendar zadostna. Prav gotovo so fantje bolje oskrbovani v semenišču, kot pa doma. Sicer tudi tudi pride večkrat polenta na mizo, včasih tudi dvakrat na dan.

Fantje so bili prav prijazni in v pogovoru kar pogumni. Škofija ima doslej le 11 domačih duhovnikov, kar je res premalo. V nekatere kraje škofije, posebno v hribe, duhovnik le redkokdaj pride.

Dopoldne smo se peljali še v bližnji kraj Leribe, po katerem je škofija dobila ime. V okolici mesteca sem našel šolske otroke in sestro učiteljico pri pouku kar na prostem. Na travniku je stala šolska tabla in pred njo je na stolu sedela sestra učiteljica s tropsko čelado na glavi. Otroci so pa kar sedeli po tleh in na kolenih držali zvezek ali knjigo, medtem ko so drugi ležali lepo na trebuščku in si z rokami podpirali glavo. Škof mi je potožil, da mu oblasti ne dajo dovoljenja za zidanje nove šole, dočim je v stari šoli, ki smo si jo tudi ogledali, prostora le za dva razreda. V omenjenem prostoru je ob nedeljah in praznikih tudi služba božja. Ko pride deževna doba in ni mogoče imeti šolskega pouka na prostem, se vsi otroci, ki jih je čez dvesto, razvrste v dveh razredih k pouku. Kako je potem še mogoče učiti, si pa res nisem znal razložiti.

Župnik, podjeten domačin, je spravil skupaj že opeko, cement, kamenje, apno in tudi les za ostrejšje nove šole. Ko bo prišlo potrebno dovoljenje, bodo v nekaj mesecih postavili novo šolo in cerkev.

Pozdravila sva tudi župnika in sestre. Te so naju povabile na čaj. Pri mizi je streglo kakih dvajset let staro dekle, ki mi ga je škof predstavil prav na čuden način: »To je moj semeniščnik«. Dekle mi je dalo roko, se na-

smehnilo in se takoj umaknilo. Moja radovednost mi ni dala miru. Vprašal sem, kaj je z zadevo semenišnice.

Ko je bil sedanji leribski škof še profesor za cerkveno pravo v bogoslovnem semenišču, so lepega dne potrkala na vrata njegove sobe tri dekleta; vsaka je na rami nosila precejšnjo culo. Po običajnem pozdravu so dekleta kar v eni sapi povedala gospodu, da so se odločila postati duhovniki in so prosila, da bi bila sprejeta v semenišče. Nekaj tednov poprej je namreč mladi profesor pridigal, v oddaljeni gorski vasi, o lepoti duhovniškega poklica in dekleta so se mu odzvala.

Kaj napraviti?

Mož jih nikakor ni maral razočarati. Pospremil jih je v bližnji samostan sester in jim vljudno naročil, naj se dobro odpočijejo in da bo naslednji dan dal nadaljna navodila.

Drugi dan je mladi duhovnik prav previdno raztolmačil dekletom, kako je z njihovo zadevo. Pojasnil pa jim je, da lahko zelo veliko napravijo za duhovniške poklice, predvsem kot vzgledne krščanske matere. Ako bi še bolj želele sodelovati z duhovniki pri reševanju duš, naj se pa posvete Bogu kot sestre.

Seme je padlo na rodovitno zemljo. Eno dekle se je takoj odločilo za redovniški poklic in je že sestra. Drugo se je odločilo za sv. zakon z izrecno obljubo, da bo sinove, ako jih Bog nakloni, navajala z molitvijo in dobrim zgledom na sveti duhovniški poklic. Tretje dekle, tisto ki nam je prineslo na mizo čaj, se pa še ni odločilo. Ostalo je še »semeniščnik« in pod tem imenom je poznano na misijonu.

Ko je dekle pripravljalo mizo, sem dejal: »Hvala lepa, semeniščnik!« Nasmehnilo se je in potem pokleknilo pred škofa za blagoslov. Tudi meni je dekle dalo roko in pozdravilo: *Ho rorisoe Jesu Kriste* (hvaljen Jezus) in kar nerodno mi je bilo, da nisem prav spravil skupaj odzdrava: *Le Maria ea se nang sekoli* (in tudi Brezmadežna).

Popoldne sva z nadpastirjem prevozila nekaj sto kilometrov. Niti imen vseh misijskih postaj si nisem zapomnil, na katerih sva se ustavila, nekajkrat le toliko, da sva pozdravila misijonarje in sestre. Škof se je včasih pogovarjal z domačini, največ pastirji, ki so se zelo vestno pokrili z odejami ob najinem prihodu.

V neki vasi sem prosil škofa naj ustavi avto in naj me malo počaka; napraviti sem namreč želel nekaj slik. Okrogle kočje domačinov z golimi hribi v ozadju so me vabile.

Pri prvi koči sem vprašal domačine, ali jih smem slikati obenem z njihovo hišo. Ni mi bilo treba dvakrat reči. Mož, precej doma v angleščini, mi je predstavil ženo in dvoje otrok, nato pa se je zanimal od kod prihajam in katere vere sem. Ko sem se jim predstavil, so me kar obsipali z vprašanji: žena je govorila, kar v domačem jeziku; ali sem že videl novega sv. očeta, kakšen je, ali je zdrav? Komaj sem jim sproti odgovarjal. Povedali so mi, da so že

Res je, da so ponekod precej pisali ali govorili o vprašanju, zakaj Cerkev ne dovoli duhovnikom, da bi se poročili. Včasih je tako govorjenje zainteresirano sočutje kake dobre dušice; včasih je poskus sovražnikov Cerkve, da bi s takih pisarjenjem zanesli med duhovščino zmedo in dvom; včasih izraz neiskrene modernosti, ki vidi vse dobro v odpravi vsake obveznosti in srečo v razbrdanosti.

(Če že več časa z zanimanjem sledite moji rubriki, bi morali opaziti, da je spremenila naslov. Če je omenjeni duhovnik Vaš znanec, Vam more pojasniti, kaj je mislil s »priliko za greh«.)

DEBATA O »MODERNEM«

Hvaležen sem tistim, ki so mi povedali svoje mnenje o pojasnilu glede Kocbeka, ki sem ga objavil v zadnji številki Mladike, tudi v zvezi s polemiko o krščanskem socializmu.

Pričakujem, da nam bo kdo, ki Kocbeka dobro pozna, pojasnil, kakšno je Kocbekovo gledanje na slovensko realnost in zakaj bi moral njegovim idejam ali zadržanju slediti, zlasti še, ker se zdi, da ni več pravi katoličan, kdor nima njegovih idej. Šele po taki razjasnitvi bi bila možna trdna in globlja razprava.

Ko gre za tako resno zadevo, ki zahteva strokovnjakov ni prav, da se skrivamo za anonimnostjo. Omenjam le nekaj. Če dijak primerja Kocbeka možem kakor Teilhard de Chardin, Danielou in Maritain, je ena stvar; če pa to dela mož z akademsko izobrazbo, je stvar malo drugačna. Take in podobne trditve se ne dajo spraviti pod »marginalije«, ampak zadevajo bistvene poglede na Cerkev in njeno rast. Za take poglede je treba večjega znanja in večje odprtosti, kakor so ju pokazale dosedanje, včasih nerazumljive debate. Vsako pisanje in razpravljanje o Cerkvi in cerkvenih zadevah moramo namreč imeti za zastarelo, če ne upošteva Konstitucij drugega Vatikanskega koncila in smernic Pavla VI., predvsem njegove enciklike o »dialogu«.

Skoda bi bilo, če bi se v take debate spravljali mladi ljudje in pri tem prav ti pozabljali, da je Cerkev popotnica, ki se vedno znova pomlaja, da ponese vsem besedo veselja in upanja ter moč božjega življenja.

Razveseljivo je, da se za take probleme zanimajo mladi ljudje. Ni pa prav, da tako zanimanje vzbuja nepotrebne napade, ki gotovo ne koristijo razčiščenju idej in medsebojnemu tako potrebnemu zblizanju. Če pišete o Cerkvi in ste njeni udje, pišite o materi, ki ljubi vse svoje otroke brez izjeme. Če v svojem življenju odkrivате ljudi, ki so svojo mater zatajili, ker je niso razumeli, pomagajte jim, da se bodo k materi vrnili. Iskanje resnice in posest življenja sta dve težki človeški nalogi. Iščimo resnico s skupnimi močmi, razumevanjem, prizanesljivostjo in pogumom. Oklenimo se življenja, ki je božji dar, in ga ogrevajmo z ljubeznijo, ki ne pozna meja, a ima izvor in moč v Kristusovi odrešilni smrti in njegovem vstajenju.

ŽE SPET ENOTNOST!

Slovenski katoličani bi morali skupaj držati in ne raztresati svojih moči na razne kraje in za raznolične ustanove, društva i.t.d. To raztresanje, zanimanje in cepljenje

moči daje vtis, da ne vemo, kaj hočemo pravzaprav doseči. Ali res ni mogoča večja enotnost? Ali ni mogoče marsikaj poenostaviti, podreti ogrodje, ki ni več uporabno, si pogumno in načrtno zasnovati delo za bodočnost? Ali mora biti naše delo res samo iz dneva v dan? Ali res nista več mogoča iskren dogovor in jasno začrtan cilj?

Janez B.

Potrebno je in mogoče, le težko je. Omenjam nekatere težave, ki se pri našem organiziranem delu velikokrat ponavljajo.

1. Poleg vere je za nas velika vrednota tudi narodnost in zato nas skrbita rast verskega življenja in krepitev narodne zavednosti. Nejasnost glede teh dveh ciljev hromi naše delo; prav tako hromi naše delo bojazen, da bi morali pred svetom pokazati, da hočemo živeti kot dobri katoličani in zavedni Slovenci, ki se zavedajo svojih odlik in odgovornosti. Ta bojazen jemlje pogum in požrtovalnost. Večkrat izpodkopava življenjski optimizem.

2. Za našo stvar je marsikdo že veliko žrtvoval, našel svojo pot in se te poti tudi drži. Časi, okolje, ljudje, potrebe in metode dela se z neverjetno naglico spreminjajo. Pri navezanosti na svoje poglede, ljudi in metode se je le težko prijazniti z idejo, da so pogledi in metode drugih dobri, če ne celo boljši. Se težji postane dogovor za skupni cilj, če pri preresetavanju vseh teh vprašanj skušamo zagovarjati svoje osebne »zadeve« z ne vem kakšnimi ideološkimi pogledi in se postavimo v ospredje kot edini pravoverni zagovorniki cerkvenih navodil in Kristusovega nauka.

3. Ali ni res, da le z veliko težavo verjamemo, če nam kdo kaj dobrega pove o našem bližnjem? A kako hitro pa verjamemo, če nam kdo o našem bližnjem, celo našem prijatelju, kaj slabega pove? Ali ni res, da slabo hitro verjamemo in smo celo pripravljeni kaj dodati, da postane podoba našega bližnjega še grša?

Kdaj bomo spoznali, da je tako naše zadržanje močno orožje v rokah naših nasprotnikov? Zanimivo bi bilo odkriti, kako se ga poslužujejo pri naših organizacijah za ustvarjanje nezaupanja in za podiranje.

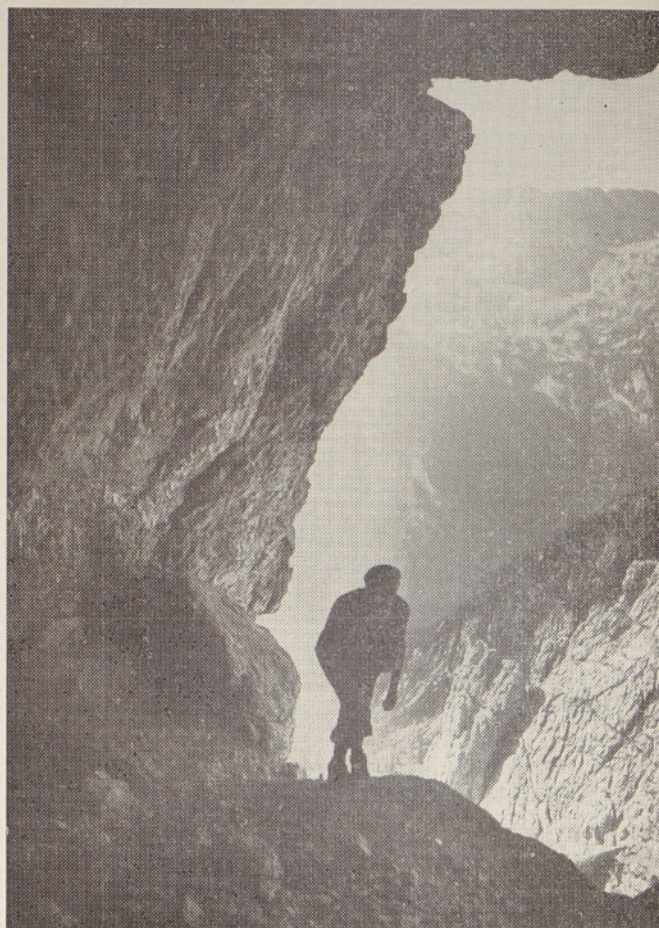
4. Radi bi bili mladi. Težko pa je spoznati, kdaj je poudarjanje mladosti in naprednosti na poti do resnice in ljubezni le zagovarjanje zastarelih kategorij in beg pred lastno odgovornostjo.

LJUBEZEN

Zakaj se večkrat ne dotaknete vprašanj »ljubezni«, o kateri se toliko govori in prepeva? Saj mladina zelo rada o tem govori in za to trpi. Potrebno bi bilo, da bi mladim obrazložili vse te zadeve, jim pokazali v pravi luči smisel in cilj življenja, poučili o pripravi na zakon in podobno. Zakaj duhovniki o vsem tem tako malo govorite ali pišete? Kvečjemu pravite, naj se mladi izogibajo slabih časopisov, predstav, družbe. Ne poveste pa, kako naj mlad fant v današnjem vrvenju raste čist, in krepi svoje spoštovanje do čistosti, kako naj iz čistosti in zadržnosti rastejo vera v življenje, ljubezen do dekleta, moč in pogum za pripravo na poklic in zakonski stan.

Fant, ki bi bil rad dober fant

Res je, da vse premalo o tem govorimo. A duhovniki nismo edini, ki naj bi o tem govorili. K vprašanju se bomo vrnili.

R. Dolhar: V Rabelskem kotu in Kraljevem hribu.

v drugem rodu katoličani in da je skozi njihovo vas dostikrat prijezdil oče Gérard.

»Vaše slikanje pa dolgo traja,« mi je dejal škof, ko sem se vrnil k avtu, in dostavil: »Če bo šlo tako naprej, se ne bova pripeljala pred polnočjo v Maseru.«

V KRAJU LIPHOOKOANENG

Sonce je bilo še visoko na nebu, ko sva se ustavila na pobočju grička, odkoder se je odprl lep razgled na precej razsežno dolino. Pokrajina mora biti v poletnih mesecih, ko je vse zeleno in v cvetju, prav lepa, dočim je v zimskem času vsa okolica rjava in pusta. Kaj kmalu se nama je približalo nekaj pastirčkov, še kar nekako oblečenih. Spoštljivo so poljubili škofu prstan in kleče prosili za blagoslov.

Po vsej dolini so raztresene kočice, okoli pa je bilo na paši dosti živine in drobnice. Civilno ime kraja je Liphookoaneng.

Leta 1954. so v kraju odprli misijonsko središče, zaupano varstvu Brezmadežne. Škof mi je želel razkazati popolnoma novo župnijsko cerkev, posvečeno Brezmadežni. Pogled na kakih petsto metrov oddaljeno svetišče je vzbudil nekam čuden vtis: zgradba se mi je zdela preveč razkošna za ta siromašen kraj in med lepo cerkvijo in revnimi kočami domačinov nisem mogel najti prave harmonije.

PRAZNIK ČEŠENJ V MAČKOVLJAH

Kmalu bo že »Praznik grozdja«, pa šele zdaj poročamo o kulturni prireditvi ob zrelih češnjah v Mačkovljah.

Mačkovljani so zelo posrečeno združili s praznikom češenj kulturno prireditev na prostem, ker še nimajo svojega kulturnega doma. Ta praznik postaja tradicija in se iz leta v leto bolj uveljavlja.

Glavno težo sporeda je imel domači pevski zbor, ki je pod vodstvom dr. *Humberta Mamola* zapel več narodnih in umetnih pesmi, Mačkovljani že leta in leta pojo pesem na prireditvah. Za to vztrajnost zaslužijo vse priznanje, kakor tudi zelo požrtvovalni pevovodja, ki prihaja tako daleč na pevske vaje.

Med ostalim sporedom so bile lepe *recitacije*, nastopila je *Folklorna skupina SKK* z več plesi, za razvedrilo in dobro voljo pa so še igrali fantje skupine »5 FANS«, ki jih je bila posebno vesela mladina. O pomenu tega praznika in o vlogi prosvete naših prosvetnih društev na vasi je govoril prof. *Jože Peterlin*.

Poleg kulturnega sporeda pa so nudili Mačkovljani gostom tudi dober domači prigrizek ter dobro domačo kapljico, Razpoloženje je bilo zelo vedro in je trajalo v pozni mrak.

Mačkovljanski slovenski prosveti želimo že več tako uspešnih prireditev.

J. U.

**KOLONIJE
IN LETOVANJA**

Prve skupine mladine, ki letujejo v hribih in ob morju, se bodo že kmalu vrnile, pripravljajo pa se že nove na pot.

Vincencijeva konferenca je ostala zvesta tradiciji in je organizirala tudi letos kolonijo v hribih.

Slovensko dobrodelno društvo pa nadaljuje z letovanji ob morju. Od vsega začetka je sedež te kolonije Devin.

SLOKAD pa je letos našel salamonsko rešitev in je združil že nekako kraško planinsko vzdušje z obiskom morja. Kolonija je namreč v Dragi, kjer je res zrak kar nekam planinski, a da ne bi bili otroci prikrajšani za morje, jih vozijo vsak drugi dan na kopanje v morje.

Vse tri organizacije so tako res lepo in skrbno poskrbele, da bi se naši najmlajši čim bolj imeli in da bi se naužili čim več zdravega zraka in svetlega sonca in slane,

mladika

morske vode. Vsem, ki se trudijo s to našo razigrano mladino, vsem, ki skrbe, da se jim ne bi kaj hudega zgodilo, vsem, ki jim kuhajo in vsem, ki tako skrbno vodijo te kolonije, se starši iz vsega srca zahvaljujemo. Ta trud se ne da poplačati in ni mogoče najti besed, da bi se zadoštili zahvalili vsem.

Našim mladim letoviščarjem pa želimo, da bi lepo in srečno zaključili prvo letovanje in drugim skupinam, da bi ga srečno pričeli in se zadovoljni in zdravi vrnili.

Za starše: M. S.

ŠE DRUGA LETOVANJA

SKAVTINJE že taborijo na Koroškem v Selah in se nad vse dobro počutijo. Prvega avgusta bodo tabor prevzeli SKAVTI, dekleta pa se bodo vrnila. Razen tega pa tabori pod Ojstrnikom že nekaj dni več čet skavtov.

V KANALSKI DOLINI so pa tudi že visokošolci. V drugem koncu pa tabori mladina od Sv. Jakoba. In v avgustu pridejo spet nove skupine v to dolino. V dneh okoli 15. avgusta bo tradicionalno srečanje zamejske mladine z razgovori in izmenjavo misli v Ukvah.

Vsem želimo obilo razvedrija in zdravja.

OTVORITEV ŽUPNIJSKEGA DOMA V ŠTANDREŽU

Nabito polna dvorana novega župnijskega doma v Štandrežu je v nedeljo 18. julija pozdravila nastop štandreške mladine ob otvoritveni akademiji. Posebno toplo je pozdravil svojega dekana g. J. ŽORŽA, ki je v uvodnem govoru prikazal vso pot od prvotne zamisli do uresničenja tega načrta; g. dekan je predvsem predložil namene doma in delovanje, ki bo v novem domu dobilo svoj prostor. Dom je bil zgrajen predvsem za mladino, ki se bo v njem vzgajala in zabavala. Prostori so smotno urejeni, kar bo gotovo pripomoglo, da se bo v njih delovanje lepo razvijalo. Poleg lepe dvorane za večje prireditve je še telovadnica in manjši prostori za druge sestanke in zborovanja.

Otvoritvena akademija je pokazala, da tudi v Štandrežu mladina goji prosvetno življenje z dobro voljo in ljubeznijo. Pri tem imajo mnogo zaslug razni prosvetni delavci. Naj omenimo predvsem g. Maksa Debenjaka, ki že več let vodi cerkveni pevski zbor in gđc. Elviro Chiabbai, ki se tudi že več let posveča mladinskemu zboru in ki je za to priliko naštudirala več prizorov. Program je bil bogat: petje, recitacije, rajanje, in šaljivi prizori goriških skavtov. Za goriško prosvetno zvezo je prisotne pozdravil g. Maks Komac Ves program sta povezovala in ob zaključku še sama odigrala šaljivo točko Viktor Prašnik in Damjan Paulin.

Prostore je blagoslovil goriški g. nadškof ob navzočnosti drugih cerkvenih in civilnih oblasti.

Želimo da bi z novim domom v Štandrežu zaživelo novo žarišče prosvetnega dela predvsem pa narodno in versko zavedne mladine. Gotovo bo novi dom nudil možnost, da se bo tudi mladina iz okoliških vasi, ki še nimajo svojih društvenih prostorov, v njem udeleževala in tako razgibala svoje delovanje.

Silvan Kerševan

Z DIJAKI NAŠIH SREDNJIH ŠOL PRED MIKROFONOM

Že dober mesec se oglašajo preko tržaškega radia glasovi dijakov naših srednjih šol. Izvajajo MANZONIJEV dramatisiran roman ZAROČENCA.

Delo poznajo naši dijaki zelo dobro, saj ga obravnavajo v šoli eno celo leto in se kasneje spet k romanu vračajo. Manj so to delo poznali v slovenskem prevodu, bodisi zato, ker je težko dobiti knjigo v knjigarni ali v knjižnici, bodisi zato, ker ne sežejo po nji zato, ker poznajo delo v originalu.

In vendar je vzbudila oddaja izredno zanimanje med dijaki samimi, pa tudi pri radijskih poslušavcih nasploh. Radijski reporter, g. Saša MARTELANC je registriral razgovor med tistimi, ki so pri izvedbi največ sodelovali.

G. Martelanc pravi:

Razumljivo je, da pričenjamo naš pomenek s prevajalcem, profesorjem Andrejem Budalom. — Prvo vprašanje naj sega v čas, ki je že precej oddaljen: Gospod profesor, kateri problemi in zadoščenja so spremljali nastajanje Vašega prevoda Manzonijevih »Zaročencev«?

Problemi so bili mnogovrstni. Po prvi svetovni vojni je na Goriškem prevladalo mnenje, da je treba kulturni razvoj primorskih Slovencev zaščititi in pospeševati tudi s prevajanjem važnih italijanskih slovstvenih del. Ravnatelj Narodne knjigarnice v Gorici, sedanje Knjigarnice Carducci, France Bevk, se je tedaj pripeljal do mene v Idrijo, kamor sem bil premeščen na tamkajšnjo realko, s predlogom, naj se lotim prevajanja Manzonijevih »Zaročencev«, ki so pozneje izšli v založbi Narodne knjigarnice v Gorici leta 1925. V motivih, osebah in dejanju tega znamenitega romana brni toliko globoko človeških strun, podobnih tistim, ki so se po svoje oglašale v pre mnogih slovenskih srcih, živečih tedaj v mejah Italije. Izkušnje so pokazale, da je bilo tako gledanje na tedanje slovenske razmere pravilno.

Zadoščenje, ki je spremljalo nastajanje prevoda, je bilo globoko in mnogostransko. Dan za dnem sem se z

veseljem in zavzetostjo zaglabljal v duhovne, estetske in oblikovne lepote romana in jim skušal najti ustrezno posodo v slovenski besedi.

In kakšni so Vaši občutki danes, ko srečujete ploa svojega nekdanjega truda v radijski priredbi, in to iz ust mladih ljudi?

Današnja radijsko priredbo romana v slovenskem prevodu spremljam od oddaje do oddaje z živim zanimanjem ter z občutkom hvaležnosti do prireditelja, režiserja in mladih izvajalcev razgibanih prizorov. Tako vstaja nesmrtna zgodba o »Zaročencih« v novi, presveženi, občinstvu lahko dostopni obliki k novemu življenju ter širi med Slovenci čut za umevanje slovstvenih in umetniških vrednot najboljšega Manzonijevega dela. Mladost prizadevnih izvajalcev daje prizorom čisto poseben čar in svojevrstno mikavnost. Želim radijski priredbi uspešno nadaljevanje.

Radijsko dramatisacijo Manzonijevih »Zaročencev« je po prevodu profesorja Andreja Budala pripravil profesor Martin Jevnikar. — Gospod profesor, katero vodilno načelo ste si določili pri tem na vsak način zahtevnem delu?

Glavno načelo pri radijski dramatisaciji Manzonijevih Zaročencev mi je bilo, da bi naše poslušavce temeljito seznanil s tem svetovno znanim romanom. Prevod prof. Budala je izšel že leta 1925 v Gorici, zdi se pa, da v majhni nakladi, ker je že davno razprodan. Tako ga poznajo pravzaprav samo dijaki, ki ga morajo obvezno brati v šoli. Vsaka obveznost pa odbija, zato ga lahko šele ob poslušanju po radiju nemoteno uživajo.

Hotel bi tudi poudariti, da je delo prav takó tedanja zgodovina v nekoliko zmanjšanem merilu. Turški napadi, borba med posameznimi deželnimi gospodi, nasilno plemstvo, kmečko podložništvo, dovoljenje za poroko, kuga in lakota — vse to so poznali in doživljali Slovenci, vse to pa je tudi v romanu. Zato sem se trudil, da bi roman čim verneje prenesel na radijske valove.

Kateri tehnični problemi so terjali od Vas največ iznajdljivosti in kako ste na splošno sklepali klasičen kompromis med zvestobo izvirniku ter med zahtevami radijsko-dramske dinamike?

Zaročenci so brez dvoma ogromno delo s celo vrsto dogodkov in celo galerijo oseb. Vse to pa je zavito v čudovito naravo in verno zgodovinsko okolje. Kako vse to prenesti v dramatisacijo? Jasno je, da ni mogoče prepisati cele knjige, ker ni vse dramatsko razgibano in enako važno. Zlasti opise je bilo treba krčiti in se omejiti na najnujnejše. Postavil pa sem si za pravilo, da mora biti tudi v dramatisirani obliki avtor Manzoni. To se pravi, da je skoraj vse besedilo Manzonijevo; tudi tam, kjer sem krajšal, sem za povezavo uporabil avtorjeve besede. Samó takó je delo res veren prenos iz knjige na radijske valove. Zvestoba izvirniku nadvse! Pomagal pa sem si z

Renzo (Kravos), Don Abbondio (Fabjan), pripovedovalka (Sosičeva), Don Rodrigo (Sosič), kaplan (D. Pertot), Agnese (V. Kosovel), Perpetua (A. Trento), Lucia (T. Prinčič)

vezavko, zgodovinarjem in s tem, da sem nekatere dogodke združil, nekaj obrobnih prizorov in oseb izpustil. Tako je delo bolj zgoščeno in še bolj izstopajo čudoviti Manzonijevi junaki.

Zdaj pa prehajamo k izvajalcem. Profesor Jože Peterlin je zbral okrog sebe ekipo dijakov z vseh slovenskih višjih srednjih šol ter jih povedel pred radijske mikrofone. — Gospod profesor, mislim, da ni težko uginiti, da ste se tega dela lotili z velikim veseljem. Saj se mi zdi, da je to docela v slogu predstav, ki ste jih že tolikokrat pripravili ob zaključku šolskega leta.

Res, skoro vsako leto smo pripravili kako dramsko delo za zaključek šolskega leta in ga zaigrali staršem, profesorjem, dijakom in prijateljem mladine. Zame je bilo to nekaj najlepšega: vsa šola je bila nekako združena, starši so gledali svoje otroke na odru in sodili, kako daleč so se dvignili v izraznosti knjižnega materinega jezika. V dvorani so bili prijatelji šole. Vse pregreje in predsodki med ljudmi različnih pogledov so padli. Zdelo se je, da je bila dvorana ena sama slovenska družina — lepa in vesela, prijazna in ljubezniva, složna družina. Obenem je bil to najslavesnejši zaključek šolskega pouka.

Letos take zaključne prireditve ni bilo, ker smo jo nekako prenesli na jesen, ko je dejanska dvajsetletnica obnovitve slovenske šole na Tržaškem. A zdelo se mi je dobra ideja, da pripeljem pred mikrofona dijake naših višjih srednjih šol in da poizkusijo zaigrati Manzonijeva Zaročenca. Prvi trenutek se je zdelo kar nekoliko čudno izbrati delo, ki ga po predpisanem učnem programu obravnavajo naši dijaki eno celo leto v šoli. Po drugi strani pa je dijake takoj prvi trenutek zamikalo oblikovati galerijo osebnosti, ki so jim bile iz romana, iz razlage in analize dela povsem žive. Ko sem tedaj sporočil dijakom idejo, so jo z velikim navdušenjem sprejeli. Pa ne samo oni: tudi na njihovih domovih so začeli govoriti o igranju in naenkrat so že prve oddaje razgibale naše družine in radijske poslušavce mnogo bolj kot sem si mogel predstavljati.

Tako bodo v nekem oziru tudi te oddaje nadomestile, čeprav v manjši meri kot živ nastop, tisto zaključno šolsko srečanje, o katerem sem govoril prej. V radijskem posloplju se srečuje mladina, ki je v več primerih odložila svoj odhod na počitnice, da bi zaključila radijska snemanja. Na drugi strani pa so oddaje pritegnile k mikrofonom, kolikor nam pripovedujejo, zelo širok krog poslušavcev. V teh počitniških dneh bo tako stik med mladino in starši trajal več mesecev in morda bodo fantje in dekleta čez nekaj tednov že daleč po svetu, njihove mamice in očetje pa bodo doma poslušali glas svojega otroka, ki bo oblikoval podobo Manzonijevega junaka.

In kako ste zadovoljni s svojimi mladimi igralci in njihovim prizadevanjem, gospod profesor?

Ko je šlo za prireditev na odru ali zdaj, ko gre za oddaje po radiu je bilo treba računati s tem, da bodo v glavnem nastopali dijaki in dijakinje, ki morda še niso bili nikdar na odru, pred mikrofonom pa skoraj gotovo nihče od njih ne. Zato je pač treba pričakovati, da bo njihovo igranje tako kot ga premore človek, ki je s tem začel. Vendar smo vedno za nastope dosegli skoraj lahko rečemo, presenetljive uspehe. To pripisu-

jem dejstvu, da so to nadarjeni dijaki, s katerimi je mogoče mnogo doseči, razen tega pa njihovi predanosti in ljubezni stvári, ki so se je lotili.

Podati poslušavcu dramatisiranega Manzoniija ni lahka stvar. Dramatizacija ni lahka, kajti dramaturg se je držal načela, ostati čim bolj veren izvorniku. Zato ima mladi izvajavec opravka z dolgimi stavki, z dolgimi samogovori, s starim načinom govorjenja na stran in podobnim. Ni lahko razpolagati izvajavcu tako racionalno s sapo, da bi z lahkoto povedal dolge periode. Celo poklicni igravec bi imel dosti opravka, če bi moral igrati takole besedilo.

Zato smo pač uspeli, kolikor je v danih možnostih mogoče. Dijaki so se približali oblikovanju tipov, ki žive v njihovi fantaziji iz romana, pripoved teče in dialog je kolikor toliko naraven. Vedno govorim o danih možnostih. A to moram posebej poudariti, da se pri-

Renzo (Marijan Kravos) govori Luciji (Tanja Prinčič) o svoji ljubezni

pravljajo naši dijaki za oddaje z veliko ljubeznijo in velikim prizadevanjem in imam mnogo večje zadoščenje s temi mladimi ljudmi kot morda s starejšimi igralci. Ni mogoče doseči istega, kar bi dosegel z izkušenimi igralci, a tolikokrat je taka oddaja bolj prisrčna in spontana kot pa še tako tehnično dovršen recitativ poklicnih igravcev.

Oddaje z dijaki slovenskih višjih šol v Trstu, od Znanstvenega in klasičnega liceja, preko Trgovskega zavoda in Učiteljsišča, prinašajo, tako imam vtis, razveseljivo poživitev in razširjeni radij radijske postaje.

»Zdaj pa prosimo za besedo mlade igralce. Povabili smo k mikrofonom oba naslovna junaka; prvi je MARJAN KRAVOS, ki igra Renza. — Katero šolo obiskujete?«

»Višjo realno gimnazijo; drugi razred.«

»Letos ste torej pričeli počitnice nekoliko nenavadno, kajne?«

»Da, res je. Ponavadi smo po končani šoli šli na počitnice, letos pa prihajamo na radio, na snemanja in na vaje. To je zelo prijetno, ker je tu dobra družba in se prav dobro zabavamo. Poleg tega pa seveda delamo in si prizadevamo, da bi bile oddaje čim boljše.«

»V istem letu torej predelujete Manzonijev roman že drugič. Kakšen je Vaš odnos do njega zdaj, ko ga poznate z druge strani, dramatisiranega?«

»Delo vidim s čisto drugačnega vidika. Študentom namreč vse, kar je šolskega, nekako ne diši prav prijetno. Tu pa imamo možnost, da se vživimo v osebe in z njimi sodelujemo. Roman postane nevede prijetnejši.«

»Pa še zaključna misel: kako se boste spominjali tega napol šolskega in napol dramskega doživetja?«

»Vse skupaj me je zelo navdušilo, ker je zelo lepo biti v skupini mladih igralcev. Poleg tega pa obuja ta prilika pri nas talente, ki so bili do sedaj skriti.«

»To je bil torej pogumni Renzo. Zdaj pa poslušajmo še nežno Lucijo. Igra jo gospodična TANJA PRINCIC, učenka drugega klasičnega liceja v Trstu. — Gospodična, kako bi označili lik, ki ga posebljate?«

»Zlasti bi hotela poudariti primerjavo med Lucijo in modernim dekletom. Lucijin lik se sicer zdi na prvi pogled nekoliko starinski. Vendar pa opažamo — če jo natančneje pogledamo — da je sicer njeno mišljenje resda nesodobno, da pa se njeno čustvovanje brez dvoma vjema s čustvovanjem marsikaterega modernega dekleta.«

»Imate torej do Lucije prijateljski odnos? In ste zadovoljni, da jo prav vi posebljate?«

»Da, brez dvoma, ker se njen značaj deloma ujema tudi z mojim.«

»Kako ste se počutili zlasti pri prvih oddajah, ko ste — sami sovrstniki — oblikovali like različnih starosti in generacij? Tako je recimo Vaša »mati« bila iste starosti kot Vi.«

»V začetku se nam je zdelo to precej smešno. Pozneje pa smo se tako privadili, da smo pozabili na vso smešnost — in skoraj nesmiselnost — in smo se v to kar dobro vživeli.«

»In kaj sodite na splošno o ideji radijske uprizoritve »Zaročencev«?

»Zdi se mi, da je bila ideja zelo posrečena; nudila je namreč možnost še mladim, in neizkušnim igralcem, da se pokažejo ne samo na odrih, ampak tudi na radiu.«

»To izkustvo bo zadržno lep spomin na Vaša gimnazijska leta, kajne, gospodična?«

»Brez dvoma, Zlasti, ker predstavlja moje prvo srečanje z novim, nevidnim občinstvom.«

Lahko bi vprašali še druge izvajavce, lahko poslušavce in bi dobili zanimivo sliko izrednega zanimanja za oddajo. Pri izvedbi sodeluje blizu 40 dijakov, to se pravi, da je prisluhnilo oddajam poleg teh štiridesetih družin izvajavcev še toliko in toliko sorodnikov in prijateljev, profesorjev in vzgojiteljev. Slika je zelo zanimiva, $\frac{1}{2}$ kolikor smo mogli slišati mnenje in vtis, je vsem oddaja v zelo simpatična. Ljubše je delo, ki ga že poznajo. Nič utrudljivo in nič odbijajoče ni, čeprav je znano. V mnogih primerih so pa prav oddaje odkrile mnogim izredno lepoto romana. Oddaje bodo trajale do oktobra, vseh je 18 z osemnajstimi ponovitvami.

J. U.

ALEKSIJ MARKUŽA

Tri oprašanja

Z onkraj Jadrana
pozdravljam te,
biser sveta.

Kdo te ne ljubi
s srcem veselim,
ko te spozna?

Kdo ne strmi
v snežne vrhove
tvojih gorà?

Kdo se ne čudi
ob sinji obali
penenju morjà?

V srečni svobodi
tvoje otroke
Bog naj živi.

R. Dolhar: V kopreni oblakov za Mangartom

TUJCI POVSOD

»Nič se ne ve. Povodni mož lahko napravi, kar se mu poljubi. Misliš, da ne vem, kako je mogočen. Še kmetje se ga boje in se pod večer sploh ne prikažejo doli na breg.«

Filomena, stara potovka, ki je nič kolikokrat obredla Brda in Furlanijo počez in po dolgem, je otrokom polnila glave z neverjetnimi zgodbami. Vse so ji verjeli, čeprav so ji odrasli fantje zaradi tega radi nagajali in ji nastavljali take zanke, da se je ujela v protislovja. Vedno se je izmazala, ker je znala hliniti blaznost take vrste, ki ni nikomur v škodo, ampak le v zabavo.

Tudi o vodnem možu jim je pravila. Ves grbast hrbet ima od same starosti. Bajе živi v Soči, odkar je privrela iz skal. Obraz mu porašča neznansko dolga brada. Nanjo je zelo ponosen, ker je mehka kot vata in bela kot nedotaknjen sneg. Nепrestano si jo umiva. V vodo se pogrezne skoraj do nosu. Valovi mu odneso pramene brade nizdol po strugi, da jo je videti celo pri onem mostu, preko katerega pelje pot v Furlanijo na eni in k morju na drugi strani. Sonca povodni mož ne ljubi, zato tiči le v senčnih kotanjah in preži, da bi koga pograbil. Zaklenil bi ga v stekleni grad na dnu struge in ga pital s surovimi ribami. Tudi sam se je hranil samo z ribami. Nalovil si jih je z golimi rokami, jih dvakrat ocvrkal na razbeljenih skalah in obed je bil gotov. Najrajši pa je imel rake.

»Kdor hoče postati njegov prijatelj, naj mu prinese cajno rakov. Hej, fantje, pogum velja!« je zaklicala fatalinom in jih ošvrknila s svojim tumpastim pogledom. Zato so bili nanjo jezni in jo nalašč dražili, ker jim je tako naokoli očitala strahopetnost.

»Zdaj preveč sonce na Sočo sije, da bi si upal na površje,« je rekla Anica Idi. Pogledala jo je v obraz, da bi videla, kaj ona misli, a deklica je bila s svojimi mislimi pri želodčku in ne pri vodnem možu potovke Filomene.

»Kaj vaš tata popoldne nič ne jé? Jaz sem zares lačna,« je nekam jezno pogledala izpod čela.

Anica se je ozrla k očetu. Ni opazil njenega pogleda, ker je bil zamišljen v drugi del rožnega venca.

»Ki je za nas gajžlan bil...« je zaslišala Anica, se namuznila in pošepetala prijateljici: »Dokler ne bo zmolil celega rožnega venca, se ne bo ustavil. Zdaj je šele pri „...gajžlan bil.“ Do mosta je dober.«

»Hodi ti za mano.« je ukazala Ida. »da bom jaz vsaj košček kruha v usta vtaknila.«

Anica jo je ubogala. Od strani je videla, kako je Idina desnica segala v culo in nosila naglo v usta. Ni bil samo košček kruha, pojedla je najmanj tri kose cvrtja. Ko se je zadovoljno nasmehnila Anici, je bila vsa mastna okoli ust. Z laktjo je potegnila preko njih in si jih z jezikom še enkrat polizala. Anica je nehote pogoltnila nekaj slin in stopila zopet k prijateljici, ki je vzdihnila:

»Zdaj bi se napila mrzle vode. Škoda, da je Soča tako daleč od poti!«

»Ali se ne bojiš povodnega moža?« je zaskrbelo Anico.

»Ob takem soncu? Saj si še iz vode ne upa, ko pa tako žge! Le zakaj je moral vaš tata prav danes na božjo pot! Pa ob taki uri!«

»Saj veš, da je jutri veliki šmaren!«

»Zarana bi morali od doma ali pa proti večeru, ko je že malo hladu.«

Anica je upala, da se bo tata v bližini pevskega mostu ustavil in poiskal kak kotiček ob grmičju, ali možakar je koračil dalje in mu malica in počitek še na misel nista hodila. Pred seboj je imel le Sv. goro, o kateri se mu je zdelo, da se je približala za pol poti. Vesel, da je zmolil vse tri dele rožnega venca in še desetko za verne duše v vicah, je hotel deklici prijetno presenetiti. Dejal jima je:

»Mimogrede bomo obiskali patra Cirila na Kostanjevici. Moj ujec je. Anica ga ne pozna in tudi sam sem ga videl samo enkrat.«

»Kje je Kostanjevica?« je zanimalo Anico.

»Od tu je ne vidimo, a pri konjederu bosta že od daleč zagledali zelen griček z belo cerkvico. Nekoč je bil poln kostanjevih dreves, zato se še danes imenuje Kostanjevica. Iz Brd se ga lepo vidi.«

»Kdaj bomo pa prišli na Sv. goro, če gremo prej na Kostanjevico?«

Izpraševala je Ida. Nič je ni mikalo podaljšati pot in oddaljevati vodo in počitek.

»Takole pod večer. Še sv. spoved bomo utegnili opraviti in nato bomo večerjali,« je na svoj način tolažil tata Štefan.

Pot do konjederca se je vlekla med travniki kot kakšna zanemarjena stezica. Grmičja je bilo malo, dreves nič, le na levi strani je pod visokim bregom vabilo šumljanje Soče. Ob čereh je zamolklo bučala, se zapečila in spet odbrzela dalje. Sabotin in Sv. gora sta se skrivala v soparici, skoraj ju ni bilo ločiti.

R. Dolhar: V kraljestvu Viševe skupine

Anica je že nekajkrat z obžalovanjem pogledala svoje čevlje. Nič več niso bili beli; na dolgi poti jih je bila prekrila debela plast prahu. Tudi vroče je bilo v njih. Najrajši bi se sezula in hodila bosa, a se ni upala.

»Le poglejta zdaj na desno pa bosta videli zvonik cerkvice in Kostanjevico,« jo je zdramil očetov glas.

»O to sem pa dobro videla že z Oslavja. Tam je vaš stric? Kaj pa dela?« Anico je mučila radovednost, kaj neki počne sorodnik tako daleč od svojega doma.

»Pater je.«

»Kaj je to?«

»Neke vrste duhovnik. V samostanu živi, v cerkvisi mašuje in spoveduje.«

»Zakaj pa nikoli ne pride k nam?«

»Menda ne utegne. In samostana ne smejo zapuščati po mili volji.«

Na konjederčevem dvorišču se je šopiril krasen pav. Raztegnil je svoj rep in ga nosil okoli kakor čudo, ki bi ga druge zaman iskali.

Anica in Ida sta se ustavili ob ograji in začudeno zijali vanj.

»Teta Malka ima tako pero nad posteljo,« je povedala Anica. »Rekla je, da ga bo vrgla v ogenj, ker nosi nesrečo. Meni ga ni hotela dati. Ali bi pava bolelo, če bi mu ga izpulili?«

»Saj bi te niti blizu ne pustil. Okavsaj bi te prav pošteno. Še domačega petelina se bojiš, kaj šele pava!« se je ponorčeval tata in dodal:

»Hitimo dalje, da ne bomo ostali brez prenočišča. Romarjev bo kot mravelj. Pava bosta lahko še jutri občudovali, ko se bomo vračali.«

»Kako veste, da bo dosti ljudi? Iz Brd smo šli samo mi in tukaj tudi še nismo nikogar dohiteli, ki bi nesel spokorniški križ.«

»Boš že videla, koliko jih bo. Nata, vsaka en košček, da bosta bolj pohiteli!«

Iz telovnikovega žepka je vzel dva kosa rjavega sladkorčka, ki ga je bil doma sam stopil in požgal z drobtinico masla.

»Kdaj ste pa to naredili, da nisem videla?« se je čudila Anica.

»Če bi videla, bi mi vse pojedla in zdajle bi imeli z ldo v ustih sline in ne cukrček,« se je posmejal Tinčev tata.

Zobčki so sladkorček hitro pohrustali in hoteli bi drugega, a oče ju je zmotil z velikim uršulinskim samostanom, mimo katerega so pravkar zavili. Od tam so šli po bližnji do Solkanske ceste in jo prečkali. Čez nerodno brv so preko umazanega Korna zavili v prvo senco raztegnjene Kostanjevice. Deklici sta stekli po stopnicah kot dve podivjani ovčici in z vrha klicali tata Štefana, ki je široko koračil preko zemeljnatih stopnic in si z rokavom srajce trl obilni pot s čela in lic. Kar posmejalo se mu je, ko je zagledal samostanski zid in odprta okna prvega nadstropja. Čeprav še nikoli ni bil v samostanu, se mu je zdelo, da gre domov. Strica se je spominjal kot visokega mladeniča, gostih, temnih las. Pod nizkim čelom so nemirno begale široke rjave oči, take, kot jih ima doma Pepe. Tudi lasje so obema enako nagajali. Spoznal ga je, ko ga je oče peljal v samostan. Sam je imel takrat kakšnih osem let, mladi stric pa približno sedemnajst. Od takrat je minilo skoraj štiri-deset let. Bogve, kakšen je pater Ciril. Ali je veliko razlike med njim in med takratnim stricem Jankom?

Na porti je potegnil za zvonec. Čisti, močni glas je prestrašil njega in še bolj deklici, ki sta kar poskočili. Težka lesena vrata je odprl star redovnik, bradat in plešast. Tata Štefan je takoj povedal, s kom bi rad govoril. Vrtar ga je povabil noter. Po kratkem hodniku so stopili na dvorišče z vodnjakom. Malo dalje se je na vrtu sprehajalo nekaj redovnikov z brevirjem v rokah. Vrtar je stopil do najbližjega. Štefan se je spraševal, je li to pater Ciril, a ni videl podobnosti s tistim, ki ga je poznal iz svojih otroških let. Ko se je redovnik približal in vprašal, kaj želijo od njega, je postalo očetu Štefanu nerodno in bilo mu je žal, da je prišel nadlegovat tega tujega patra. Vseeno je povedal, kdo je. Redovnik se je prisrčno nasmejal in stisnil roko vsem trem.

(Dalje)

R. Dolhar: Ukovška planina in Ojstrnik

POLITIKA

NALOGE SLOV. PREDSTAVNIKA V POKRAJINSKEM SVETU

Novoizvoljeni pokrajinski svet deluje že nekaj mesecev, a med predstavniki Slovenske skupnosti je prišlo do zamenjave. Ni še dolgo, kar je prevzel nalogo zastopstva te politične skupine na Pokrajini gospod SASA RUDOLF. Zdi se, da je to tudi najmlajši svetovavec v pokrajinskem svetu. Ko smo zaželeli g. Rudolfu čimveč uspeha, smo ga naprosili za kratek razgovor. Mislimo, da bo zanimalo slovensko javnost, kako gleda slovenski predstavnik v tem važnem pokrajinskem zboru na svojo nalogo.

Kakšno nalogo ima po vašem mnenju slovenski predstavnik v Pokrajinskem svetu?

Prepričan sem v nujnost, da ima slovenska manjšina lastno politično predstavništvo, ki se zavzema na odgovornih mestih za potrebe in zahteve našega človeka. Edinole na ta način se namreč lahko zavestno poslužujemo ene najvažnejših demokratičnih pravic, to je volivne pravice.

Naloge slovenskega predstavnika v kateremkoli svetu so brez dvoma večje in zahtevnejše od onih, katerim se posvečajo svetovalci italijanske narodnosti. Slovenski predstavnik si mora najprej ustvariti jasno sliko o kompetencah, ki jih ima svet, nato pa mora še podrobno preučiti vse one možnosti, ki se tičejo specifične slovenske problematike. V pokrajinskem svetu bo moja naloga predvsem v izvrševanju programa, ki ga je »Slovenska skupnost« podpisala s strankami sredinske levice.

Ali sodite, da boste mogli uresničiti in uspešno zagovarjati poslanstvo, ki si ga je izbrala Slovenska skupnost?

Brez dvoma bodo vsaj nekatere točke programa »Slovenske skupnosti«, s katerim se je predstavila svojim volivcem, že v bližnji bodočnosti izpolnjene. Med temi naj omenim nekatere najvažnejše: ustanovljen je bil na našo zahtevo urad za stike s slovensko javnostjo. Nadalje predvideva proračun za leto 1965 izdatek 27 milijonov za postavitev novih označevalnih tabel na pokrajinskih cestah, ki bodo tudi v slovenščini in 368 milijonov lir za preureditev mavhinske, mačkovljanske in komenške ceste. »Slovenski skupnosti« se je tudi posrečilo posredovati imenovanje Slovencev v razne komisije. V komisiji za živinorejvo bo pokrajino zastopal g. Alojz Križmančič, v komisiji za ljudska stanovanja dr. Egon Florian, v komisiji za gorsko gospodarstvo pa bo pokrajino zastopal nabrežinski župan, g. Drago Legiša.

S kakšnimi občutki ste stopili v

pokrajinsko zbornico kot predstavnik narodne manjšine?

Pred seboj sem videl težko nalogo izpolnitve obljub, ki smo jih dali slovenskim volivcem, kakor tudi moralno nalogo prepričevanja naših narodnih in ideoloških nasprotnikov, da ima slovenska manjšina sveto pravico do zahtev, ki jih postavlja že desetletja.

Katera je bila Vaša prva interpelacija?

Svojo prvo interpelacijo sem vložil v zvezi s prepovedjo slovenskega napisa na spomeniku padlim v Miljah. Pri tem sem predvsem poudaril dejstvo, da podobne prepovedi vsekakor kalijo strpnost med obema tukaj živečima narodnima skupinama, poleg tega pa zaustavljajo delo resničnih demokratov, ki se trudijo z vsemi silami, da bi izbrisali pretirani nacionalizem in ustvarili pogoje za miren razvoj odnošajev med večinskim in manjšinskim narodom.

Do nedavna so se mladi izogibali političnemu delu na Primorskem. V zadnjem času pa opažamo precejšnjo angažiranost za politične probleme in tudi za aktivno politično delo. Posebej je morda to opazno še najbolj pri Slovenski skupnosti. Kaj sodite Vi, ki ste sami mladi, o tem?

Vsekakor drži, da so se v preteklih letih mladi izogibali političnemu udejstvovanju, morda tudi zaradi tega, ker niso naleteli na razumevanje pri starejši generaciji. Nastal je pre-

lom med obema generacijama, ki pa se v zgodovini stalno ponavlja. S preureditvijo slovenskih demokratičnih vrst in ustanovitvijo »Slovenske skupnosti« so se ustvarili novi pogoji za sodelovanje mlade generacije, ki je z veseljem in navdušenjem poprijela za delo.

Poznamo Vas predvsem po Vašem dosedanjem kulturnem in prosvetnem udejstvovanju. Vemo, da ste pa vedno s posebnim zanimanjem sledili politiki. Sodim, da je zelo pravilno, da tudi kulturniki aktivno pristopijo k političnemu delu, ker imajo oni gotovo večji posluh za kulturne potrebe, in jih bodo zato lahko borbeno zagovarjali v politični areni. Ali boste mogli kot pokrajinski svetovavec to naše prepričanje potrditi?

Prepričan sem, da se ljudje, ki se bavijo s kulturo in prosveto, morajo udejstvovati tudi na političnem polju. To pa še posebej pri nas Slovencih, ki smo tako zelo vezani na vse, kar ima katerokoli zvezo s kulturnimi problemi. Poleg tega pa tako kulturniki kot politiki delujejo pri nas za isti cilj, ki je v krepitvi narodne zavesti.

Ali čutite kot zastopnik manjšine nekaj lepega in velikega v tem, da morete tolmačiti želje in potrebe manjšine predstavnikom večinskega naroda in da morete na najlepši način prispevati k sporazumevanju obeh narodov?

Na to zadnje vprašanje moram vsekakor pritrtilno odgovoriti. Z uresničitvijo političnih zahtev, ki jih je postavila »Slovenska skupnost«, bodo dani prvi pogoji za uresničitev mirnih odnosov, medsebojnega spoštovanja in sožitja med večinskim in manjšinskim narodom. J. P.

KNJIGE

KAREL MAUSER: LJUDJE POD BIČEM

Pri Slovenski kulturni akciji v Buenos Airesu je izšel drugi del »povesti v treh delih« LJUDJE POD BIČEM. O prvem delu sem pisal v lanski 3. številki, zato ni treba posegati nazaj, ker je ta knjiga le nadaljevanje prve.

Glavna junakinja Silva, ki je med vojno grešila, da je rešila fanta, dela sedaj v Dobropolju eno leto pokoro kot učiteljica. Tu je bil »med vojno najbolj bel teren«, ljudje živijo samo s preteklostjo in pobitimi sorodniki, zahtevajo odgovor o usodi vrnjenih domobrancev in se upirajo združenim in novemu redu, ki ga širi zlasti šolski upravitelj Kostja Razpet, partizanski politkomisar. Silva išče resnico na obeh straneh; pri Rekarjevemu stricu, ki je bil na Turjaku in

ga je rešil Razpet, in pri Razpetu samem, ki je bil med napadavci na Turjak in je lastnoročno ustrelil poveljnika vaških straž in voditelja vse dobrepoljske doline. Njen zaključek je, da so se partizani borili za komunistično revolucijo, domobranci pa so se ji upirali, zato niso bili kaki izdajavci, ampak so se borili prav tako za osvoboditev in še za svoje ideale.

Silva je v tej knjigi tako pasivna, da je središče dogajanja učitelj in z njim njegova žena Nataša, bivša partizanka, ki si je po vojni predstavljala vse drugačno življenje, kakor pa ji ga more nuditi mož v odročni vasi. Razpet (ime je značilno!) je ves razdvojen: življenje se ne ureja tako, kakor bi hotel, njegovi nekdanji

gozdni tovariši so zlezli na visoka mesta v Ljubljani, postali so oportunisti, ugledni, vozijo se z avtomobili. Silva proti njegovi volji vpliva nanj, sovraži jo in se je boji, ne poroča o njej tako, kakor bi moral, ljudem ne more lagati o njihovih vrnenjih sinovih in možeh. Zakon se mu ruši in dokončno mu ga poruši nekdanji Silvin fant Blaž Bregar, vpliven direktor v novem redu. In ko se mu vse podre, ko gre žena z Bregarjem in Silvo OZNA zapre, se ustrelji.

Razpet je tip razočaranega človeka, ki je za svoje ideale streljal nekdanje prijatelje, ker je veroval v to, kar so mu zatrjevali. Ob Silvi pa raste spet v človeka, a nima moči, da bi prebolel popolno zrušenje idealov in družine. Ta njegov razvoj je psihološko dobro podan, pisatelj se je lepo vživel v njegov notranji svet in ga življenjsko verno razčlenil in zaključil. Da pa bi bila njegova podoba celotnejša, bi moral pisatelj nekoliko poseči v njegovo mladost, okolje in vzgojo, kar ga je pripeljalo do tako slepe vere, da bi bil ustrelil tudi brata, če bi mu bili ukazali. V

preteklosti mora biti namreč ključ, da ni našel druge rešitve kakor samokres.

Zelo nazorna in realistična je njegova žena, katere značaj je od mladosti do konca dosledno izpeljan. Tudi Bregar bi ne mogel biti boljši: vedno se znajde, ker že od mladosti ne pozna nobenih moralnih predpisov. Zapustil je Silvo in se poročil, se ločil in spet pogledoval za Silvo za kratek čas, nazadnje si je vzel Natašo. Stari župnik na Gorenjskem je umrl in tudi Silvin izvoljenec Zalar se je že toliko spremenil, da je zrel za ženitev. Izmed stranskih oseb skoro nobena ne zaživi polnega življenja.

Ker je vsa knjiga posvečena pisateljevim mrtvim prijateljem s Turjaka za dvajseto obletnico, bi pričakovali natančnejši opis Turjaka, bojev, predaje, pobijanja, a vse to je tako bežno nakazano, da ne more podati zadovoljive slike. In vendar bi moral biti prav Turjak tisti preizkusni kamen za Silvino »najdenje resnice«!

Na splošno je knjiga tekoča in dobra ljudska povest.

METOD TURNŠEK: BOŽJA PLANINA

Letos pomladi je izšla pri Slomškovi založbi v Celovcu »zgodovinska višarska povest« Metoda Turnška BOŽJA PLANINA. V njej je v povestni obliki pokazal, kako je po legendi prišla Marija na Sv. Višarje.

Turnšek je v povesti uporabil tri zgodbe, ki potekajo večinoma samostojno in vzporedno in se bolj slučajno kot nujno srečajo. Najprej je prikazal dom pastirja Pavleja, ki je našel Marijin kip. Doma je iz žabniških Rut, deseti sin, zato po ljudskem mnenju nekoliko nenavaden, a kljub temu tradicionalen kmečki fant, nekak »pridni Janezek« iz starih časov: pobožen, odprte glave, dober itd.

Drugo pozorišče predstavlja »sklavonski« puščavnik Tinac, ki živi pri Sv. Donatu nad Nadižo, mora pred razbojniki bežati z Marijinim kipom do Sv. Višarj in tu umreti. Njegov spremljevalec skriva kip pod brinov grm in tu ga najde čisto po legendi

pastir Pavlej (ovce kleče, kip izgine iz župnišča spet na staro mesto itd.). Župnik, Pavlej in odposlanstvo gre do k oglejskemu patriarhu in ta dovoli, da sezidajo cerkev na Sv. Višarjih.

Tretji del povesti predstavlja zgodovinski okvir. To je doba cesarja Karla IV. Luksemburškega in avstrijsko-koroškega nadvojvode Rudolfa Habsburškega, ali natančneje leto 1360. Ta okvir je za povest zelo obširen, saj nastopajo vsi mogoči ljudje: od cesarja in nadvojvode do njegovih bratov, stiških menihov, patriarha, plemičev in drugih. Vsi so izredno dobri ljudje, kakor so sploh vsi v tej povesti, če izzamemo razbojnike, vsi tako slovensko razpoloženi, da se prav zaradi tega ne zdijo resnični. Sploh je vsa povest nekaka idila, razgibana, preprosta, dobra, nezapletena, lahka, zato sem prepričan da jo bodo ljudje radi brali, ker je že snov o tej priljubljeni božji poti sama po sebi privlačna.

JURČIČ: LE FILS DU VOISIN

Neutrudni prevajavec slovenskih del v tuje jezike — dr. Ferdinand Kolednik — je doživel novo zadoščenje: njegov francoski prevod Jurčičevega Sosedovega sina je izšel v lepi knjigi pri založbi Paulines v Sherbrooke, P. Q., Kanada, maja letos. Naslov mu je LE FILS DU VOISIN. Prevajavec je napisal knjigi kratek sestavek o avtorju, kolikor je potrebno za tujega bralca, da ve, kdo je pravzaprav Jurčič. Omenja Jurija Kozjaka in njegov prevod v 46 jezikov. Tudi Sosedov sin je doživel že drugo francosko izdajo; prva je izšla v Le Bulletin des agriculteurs v

Montrealu v Kanadi leta 1962. Da je Kolednikov prevod odlično delo, ni treba poudarjati, ki je pravi mojster v francoščini, kar so ugotovili vsi francoski kritiki, ki so pisali o njegovih prevodih.

Martin Jevnikar

»BOGOSLOVNI VESTNIK« bo po 20 letih zopet izdala Teološka fakulteta v Ljubljani. Cena za prvo številko je 1400 din. Uprava fakultete ga bo poslala vsem duhovnikom, ki niso izrecno tega odklonili. Priporočajo teološko revijo tudi katoliškim laikom.

Kadar pride med nas nova številka Meddobja, se vedno radi ustavimo ob njej. Vsakdo lahko najde svoje, kar ga zanima, pa naj bodo to razprave, izvirni literarni prispevki v prozi in poeziji, kulturni zapiski in spomini in zaglavja: čas na tribuni, črta in prostor, črke, besede in misli in slično. Uvod v to številko Meddobja je napisal Alfonz Čuk: Psihološka razmišljanja ob ekumeničnem vprašanju. Iz vse razprave diha jasnost dogmatika in filozofa, ki ga ne zanaša kaka trenutna odjuga, ki naj nagloma uredi, kar so stoletja podirala. Pisec se ne predaja utvaram in prenagljenim zaključkom. Dvogovor, ki je danes na sporedu pri vseh srečanjih, je nekaj resnega. Alfonz Čuk sprejema v svojo razpravo načela, ki sta jih sprejela dva ameriška teologa, eden jezuit, drugi protestant, kot temelj zdravih načel:

1. Vsak sobesednik mora verjeti, da drugi govori v dobri veri.
2. Vsak sobesednik mora jasno razumeti svojo veroizpoved.
3. Vsak sobesednik se mora potruditi, da razume vero drugega.
4. Vsak sobesednik mora ponižno in spokorno sprejeti odgovornost za vse, kar je njegova skupina storila in še dela, da podaljšuje needinost med kristjani.
5. Vsak sobesednik se mora odkritosrčno in pogumno zavedati točk, ki nas ločijo, in točk, ki nas družijo.
6. Vsak sobesednik mora priznati, da je uspeh dvogovora odvisen od tega, da ga darujemo Bogu.

Prispevki v prozi so tile: Vinko Beličič - Nova revija, duhovit prikaz nastajanja nove tržaške revije, pri kateri mu je bilo določeno očetovstvo, nato botrstvo, a nazadnje je novorojenček sam shodil na svoj način. Vinko Brumen je objavil razpravo - K našemu kulturnemu položaju in pa - O politiki in politikih, Ruda Jurčec - Requiem in re... France Dolinar o zgodovinarju Josipu Malu, Anica Kralj pa podaja sliko z Liparskih otokov, kjer je bil konfiniran njen mož dr. Janko Kralj in številni drugi, eni še živeči in ugledni politiki, drugi pa so odnesli iz tistih let usodno klico, ki je načela njihov organizem in jih uničila; ker so to osebni spomini, so toliko bolj zanimivi. Od pesmi prispeva Tine Debeljak prevod II. speva Vic, v spomin na Dantejevo 700 letnico rojstva in dvojke Sevcenkovihi pesmi; France Hribernik Tri pesmi, France Papež pa objavlja prevod božične pridige iz T. S. Eliotove drame Umor v katedrali. Za rubriko čas na tribuni je prispeval Jože Velikonja krajšo razpravo Kdo smo. Slede poročila o razstavah, Jurčecove črke, besede in misli in Debeljakovi zapiski. Tudi vsi ti manjši prispevki so zanimivi in kvalitetni. Tako je tudi ta številka Meddobja aktualna in kulturno ter miselno bogata.

M. Sah

OB ROBU KONGRESA PEN-KLUBOV NA BLEDU

Ugledni italijanski dnevnik *Il Giorno* je objavil v petek, 9. julija, dopis iz Beograda, ki opozarja na dejstvo, da slovenski pisatelj Edvard Kocbek ni sodeloval na kongresu mednarodne Zveze PEN-klubov na Bledu. Članek je bil objavljen v rubriki dopisov in ima naslov »L'assenza da Bled di Edvard Kocbek«. V njem je rečeno:

Na vprašanje »Kdo je danes najuglednejša oseba jugoslovanske kulture«, bi človek iz mase morda odgovoril: »Ivo Andrić«. Tisti, ki je bolj kvalificiran, pa bi brez nadaljnega odgovoril: Slovenec Edvard Kocbek.

V predvojnem času učenec *Guardiana* in *Marcela* in *Mounierov* prijatelj, je Edvard Kocbek, do tedaj kulturni voditelj katoliške leve, v trenutku italijanske zasedbe v Sloveniji v zaskrbljenem odprtem pismu ljubljanskemu škofu mons. Rožmanu navedel razloge, ki so ga pripravili do tega, da se je povezal, v nasprotju z direktivami katoliške hierarhije, z Narodno osvobodilno fronto, ki so jo vodili komunisti. Po koncu vojne je bila njegova pot klasična pot človeka, ki je ostal zvest duhu in katerega končno ravno njegova moralna nepopustljivost izloči iz rutine režima: potem, ko je bil nekaj časa zvezni minister v Beogradu in nato podpredsednik vlade republike Slovenije,

so ga prav kmalu z nekim kulturnim izgovorom (zaradi knjige »Strah in pogum«) konfinirali na rob javnega življenja. V tem času je Edvard Kocbek, izkoriščajoččasne razjasnitve v kulturnem neurju, uspel objaviti nekaj klasičnih knjig, predvsem »Tovarišij«, veličasten in pretresljiv partizanski dnevnik, s tragičnim hotenjem, da bi v krščanskem ključu interpretiral marksistično revolucijo. (V njem je zapisal: »Kot kristjan bi grešil, če bi ne hotel verjeti, da bo strašna drama revolucije končno dvignila človečnost samih komunistov«). Naj omenimo še njegovo pesniško zbirko »Groza«. Edvard Kocbek je namreč predvsem pesnik s čisto eshatološko dimenzijo —, v kateri se je brez nadaljnega razodel kot najmočnejši pesniški glas ne le v Sloveniji, ampak v vsej Jugoslaviji.

Znano je, da je dobila švedska Akademija, ko je podelila Nobelovo nagrado Ivu Andriću, ki je sicer vsega spoštovanja vreden pisatelj, čeprav manjša osebnost, protestna pisma, ki so hotela, da dobi to nagrado Edvard Kocbek.

Vsekakor odsotnost Edvarda Kocbeka na Bledu, človeka predvsem kozmopolitske kulture, osvetljuje meje neke kulturne pomiritve.

Tako piše dnevnik »Il Giorno«. Dopis je podpisal Vojmir Drenovec.

TRI BRZOJAVKE ZA J. PUČNIKA

Kot je bilo pričakovati, je potekel kongres PEN klubov na Bledu v vodnih debatah in razgovorih o zadevah, ki niso imele veliko skupnega z današnjim bojem za svobodo v svetu. Položaja pisateljev v komunističnem totalitarizmu so se te razprave na daleč izognile — vsaj sodeč po poročilih v tisku, čeprav je ravno tam pisateljska svoboda najbolj ogrožena. Pisatelje imajo trenutno zaprte — kot so jih imeli zaprte tudi v preteklosti — v Rusiji, na Poljskem in v Jugoslaviji, kljub temu pa niso teh pisateljev v zaključnih resolucijah omenili niti z besedico, baje zato, da se ne bi zamerili sovjetskemu režimu in iz vpljudnosti do jugoslovanskega režima, ki jim je prirjal bankete in izlete. Hkrati pa so zaključne resolucije polne obsodbe »zatiranja svobode« v Spaniji in na Portugalskem, čeprav so pisatelji tam sorazmerno še vedno mnogo bolj svobodni in varni kot v komunističnih državah.

Mednarodni PEN klub je s tem, da je privedel svoje zasedanje v državi, kjer imajo zaprta trenutno vsaj dva pisatelja — Milovana Djilasa in Jožeta Pučnika, tretjega, Mihajla Mi-

hajlova, pa so le nekaj dni prej na pritisk slovenskega PEN kluba izpustili iz zapora, ker bi sicer bil škandal le preočit — dokazal, da je le še senca nekdanjega PEN kluba in da je gospodom očitno le še do miru in prijetnega letoviškega vzdušja na kongresih, ki se spreminjajo tako v farso.

Vendarle pa je, kot smo zvedeli, skupina demokratičnih slovenskih pisateljev v begunstvu izkoristila priložnost, da je poslala trem uglednim udeležencem kongresa — Arthurju Millerju, sedanjemu predsedniku mednarodnega PEN kluba, Ignaciju Siloneju in predsedniku norveškega PEN kluba, Hansu Geelmuyden - brzojavke, v katerih jih je naprosila, naj posredujejo za izpust iz ječe mladega slovenskega pisatelja Jožeta Pučnika, ki je bil kriv samo tega, da je v neki razpravi v reviji »Perspektive« kritiziral politiko jugoslovanskega režima do malih kmetov.

Ni znano, kak učinek so imele brzojavke in ali so jih naslovljenci sploh prejeli. Toda njihovo vsebino so gotovo zvedeli.

V TUJI HIŠI VSE LEPO

Ob priložnosti skupne avdijence konec marca tega leta je papež Pavel VI. opozoril na nekatere neugodne pojave v katoliških vrstah in ob tem potožil: »Kaj naj rečemo o tistih, ki nimajo Cerkvi danes nuditi nič drugega kot zagrenjeno in razdiralno sistematično kritiko? Da bi se zdeli moderni, vidijo v tuji hiši vse lepo, vredno posnemanja in podpore, v lastnem domu pa jim je nasprotno vse nezno, negotovo in zastarelo«.

KAKO MORETE UNIČITI ORGANIZACIJO, DRUŠTVO?

1. Ne pridite nikoli k sestankom;
2. če že pridete, pridite prepozno;
3. kritizirajte povsod delo vodstva in članov;
4. ne prevzemite nikoli obveznosti ali mesta v vodstvu, ker je lažje kritizirati kot pa delati ali ustvarjati;
5. godrnjajte nad vodstvom, če niste člani vodstva; če ste pa člani vodstva, ne pridite k sejam; če pa pridete, molčite;
6. če predsednik seje ali sestanka prosi za vaše mnenje, recite, da nimate kaj pripomniti. Po sestanku ali seji pa povejte vsem, da se niste nič naučili ali niste nič zvedeli; ali pa povejte, kako bi morala stvar poteči ali kaj bi bilo treba narediti;
7. napravite samo to, kar je neobhodno potrebno: če pa drugi zavijajo rokave in se žrtvujejo brez prestanka tedaj tožite, da organizacije vodi klika;
8. članarino plačujte s čim večjo zamudo;
9. varujte se truda, da bi koga pridobili za organizacijo;
10. tožite, da nikoli nihče ne objavi poročila o vašem delu; a nikoli se ne ponudite, da bi napisali kak članek ali dali kak nasvet.

SERIJA RADIJSKIH GOVOROV O PAPEŽU JANEZU XXIII.

- 7.7. Msgr. Janez Vodopivec: »Bil je mož poslan od Boga in mu je bilo Janez...«
- 14.7. Msgr. Maksimilijan Jezernik: Papež Janez XXIII. in koncil.
- 21.7. Msgr. Janez Belej: Po stopinjah Dobrega Pastirja: Janezova misijonska enciklika »Princeps Pastorum« ter skrb za življenje vere.
- 28.7. Dr. Franc Segula: Janez XXIII, papež ubogih in osirotelih ter enciklika »Mati in Učenic«.
- 4.8. Prof. Rafko Vodeb: Papež Janez XXIII, glasnik miru ter enciklika »Mir na Zemlji«.
- 11.8. Dr. Angel Kosmač: Vizija o velikem cilju: Zedinjenje vseh kristjanov.

NATEČAJ ZA IZVIRNE NOVELE V SLOVENSKEM JEZIKU

RAI - ITALIJANSKA RADIOTELE-
VIZIJA razpisuje natečaj za izvirne
novele v slovenskem jeziku.

Za natečaj velja naslednji

P R A V I L N I K

Čl. 1 — Pogoji udeležbe

- a) Natečaja se lahko udeleže samo slovenski avtorji, ki stalno bivajo v Italiji. Izključeni so stalni in začasni uslužbenci in konzulenti RAIa - Italijanske Radiotelevizije.
- b) Predložena dela ne smejo trajati več kot 20 minut in morajo biti napisana za en glas.
- c) Predložena dela morajo biti napisana v slovenskem jeziku, izvirna in neobjavljena.

Čl. 2 — Način udeležbe

- a) Udeleženci natečaja morajo poslati, na način in v roku, kot je to določeno v naslednji točki b), 4 izvode natečajnega dela, jasno in čitljivo natipkanih, označenih z geslom ali psevdonimom, brez kakršnegakoli znamenja, po katerem bi mogli spoznati avtorja. Geslo ali psevdonim mora biti natipkan tudi na posebni kuverti, v kateri naj bo list o avtorju in njegovem bivališču. Kuverta mora biti zalepljena z voskom brez pečata.
- b) Natečajna dela je treba poslati na naslednji naslov:

RAI - RADIOTELEVISIONE
ITALIANA
Tajništvo natečaja za izvirne novele v slovenskem jeziku - Via Fabio Severo 7 - TRIESTE

in sicer s priporočeno pošiljko, ki jo je treba oddati na pošti najkasneje do 30. septembra 1965. Poštni pečat bo dokazoval datum odpošiljatve.

- c) Če bi se kak avtor udeležil natečaja z več deli, mora biti vsaka novela označena z različnim geslom ali psevdonimom in odposlana kot samostojna pošiljka.
- d) Odposlani teksti udeležencem natečaja ne bodo vrnjeni.

Čl. 3 — Ocenjevalna komisija

Predložene povesti bo ocenila in nagrade iz Čl. 4 bo dodelila posebna tričlanska komisija, ki jo imenuje RAI in proti sestavi katere ni priziva: imena članov komisije bodo objavljena v Radiocorriere-TV, po Radiu Trst A ter v tržaškem in goriškem tisku.

Čl. 4 — Nagrade

Avtorjem desetih najbolje ocenjenih novel bo dodeljena nagrada v znesku L. 50.000 (petdeset tisoč). Vsak avtor ne bo mogel dobiti več kot dve nagradi.

Čl. 5 — Izvedba in programiranje novel

- a) Nagrajene novele bo Radio Trst A oddajal v dnevih, za katere si RAI pridržuje pravico, da jih določi v skladu s svojimi programskimi potrebami.

b) RAI si nadalje pridržuje pravico, da lahko vključi v svoje sporede tudi tiste novele, ki jih komisija posebej priporoči.

c) Za novele, ki jih bo RAI kakorkoli uporabil, bodo avtorji prejeli honorar po tarifi za novele, veljavni na Radiu Trst A v času oddaje.

Čl. 6

Za natečaj ne prihajajo v poštev tiste novele, katerih avtorji se ne bodo povsem držali predpisov tega pravilnika.

Čl. 7

Vsa sporočila o natečaju bodo objavljena v Radiocorriere-TV, po Radiu Trst A in v tržaškem in goriškem tisku.

Čl. 8

Predpostavlja se, da vsi udeleženci

natečaja poznajo in v celoti sprejemajo ta pravilnik.

Z velikim zadovoljstvom objavljamo natečaj za radijske novele, ki ga je redno časopisje seveda objavilo že pred časom. Slovenska javnost bo znala ceniti tudi to kulturno gesto RAI-a in smo prepričani, da bo vzbudila mnoga zanimanja.

Posebej opozarjamo vse naše priznane pisatelje na natečaj. Opozorili pa bi radi tudi naše mlajše pisatelje, naj se udeleže tekmovanja. Razpis je širok in možnosti velike. Če se bodo tudi mlajši brez strahu pred vrhovi v tržaškem slovenskem Parnasu udeležili tekmovanja, bo to znak velikega zanimanja. Presenečenja pa niso še nikdar izostala in tudi ni treba, da izostanejo tokrat.

Pogumno torej na delo!

R. Dolhar: Zajzera in Poludnik

POMNI

Delo je često prijetna dolžnost. Veliko delati je včasih sreča, preveč delati pa je napaka, ki je lahko tudi usodna.

Kdor dela preko svojih moči, se zgara in lepega dne obnemore.

Kdor preveč dela zgubi stik s svojimi prijatelji, s svojo družino, z okoljem.

»Ne, ne morete ga videti, dela« — pravi vzdihovaje žena.

»Torej jutri«.

»Jutri tudi ne, niti pojutrišnjem. Nikdar nima niti minute proste.«

Resnično veliki močje niso taki. Delo jim je lahko, ker ga opravljajo

brez napora in znajo odložiti, kar presega njihove moči. Veliki močje so nam na razpolago. Kdo ve, morda prav v trenutkih oddiha, ne da bi se zavedali, najdejo odgovor na mnoga zamotana vprašanja, s katerimi si dneve in dneve belijo glavo.

Povedati resnico je dolžnost. Lagati je podlo, je nesmiselno. Le redkokdaj je moč laž prikriti. Povedati resnico je včasih mučno, zlasti če je treba odpreti oči mladim ljudem. Treba pa je tudi v tem primeru narediti dolžnost, ker gre za srečo ali za občo korist.

Zdi se mi, da nas hoče tržaški radio prisiliti k temu, da bi se Slovenci v Italiji naučili hrvaškega jezika. In to ne v dobi Stanka Vraza, ampak danes, ko ni pod soncem človeka, ki bi dvomil o tem, da sta slovenščina in hrvaščina dva različna jezika. In če nekdo zna enega, ni rečeno, da razume tudi drugega. Kar zadeva mene, me ni sram priznati, da vsebine nekaterih intervjujev z odgovori v hrvaščini nisem razumel. Če torej jaz in verjetno še mnogo drugih, (ki Vam ne pišejo), ne razumemo vsebine intervjuja, čemu ga oddajati? Ker ste včasih, če se ne motim, o tem problemu že pisali, bi rad večel, zakaj vodstvo RAI-ja tega ne upošteva. Mogoče zato ker niti časnikarji na Radiu ne razumejo hrvaškega jezika? — Če pa bi imeli kake dvome o umestnosti prevajanja iz srbohrvaščine, jim svetujem, da si preberejo uvodnik Štefana Kališnika v letošnji deseti številki Naših razgledov z naslovom »Materinščina«. Uvodnik je sicer napisan specifično za slovenske razmere v domovini, a nekatere misli, osvetljene z drugačnega zornega kota, veljajo tudi za nas. Citiram le nekaj odstavkov:

»Ustava (jugoslovanska!) dosti natančno in ustrezno določa pravice in položaj nacionalnih jezikov v zvezni državi. Vendar slišimo potihem — brez potrebe potihem — ob marsikaterem pojavu geslo, da je slovenščina (tako daleč le še nismo, da bi se razburjali tudi zaradi makedonščine) enakopravna samo v ustavi in na bankovcih. Naj zveni anekdotično ali pa vzemimo to za znamenje — čisto dosledno ni enakopravna niti na bankovcih: na pettisočaku z datumom 1. maj 1955 je izpisana republika Slovenija v latinici, na pettisočaku z datumom 1. maj 1963 pa v cirilici. Pisava res ni jezik, je pa njegovo poglavitno izrazilo. Spodrsrljaj, recimo samo tako, čeprav ja dejanje v nasprotju z 42. členom ustave SFRJ, se je pripetil banki; zgovorneje utegne biti to, da zvezna banka, pa tudi kak zvezni sekretariat sploh ne rešuje vlog, ki niso napisane v srbohrvaščini.

Poslovni jezik v državi je pretežno srbohrvaščina, tudi na slovenskih (in makedonskih) tleh, z opravičilom oziroma z utemeljitvijo, da se sicer ljudje med sabo ne razumejo. Kolikor se to zdi komu še opravičljivo, je pa popolnoma nerazumljivo kaj takega, kar se je zgodilo celo na zborovanju slavistov, ko sta morala Slovenca sproti prevajati svoja referata; drugače ju navzoči ne bi razumeli, so dejali organizatorji. Razumeli ju ne bi niti slavisti! Dobro znano je poglavje o srbohrvaško pisanih carinskih formularjih na območju Slovenije in nič manj sloveča ni pravda za slovenska besedila v filmih, ki jih pošiljajo k nam distributerji iz drugih republik; pravda v celoti — za

barvaste filme in za filmske novice — še ni dognana. Ob tem se Slovenec bolj ali manj razburja. Kdo pa ve, ali si upa, da bi ga kaj zbodlo, ko, denimo, na pročelju vojašnice v Ljubljani prebere na lepi plošči vklesan napis »Kasarna Ljube Šercera«, čeprav stoji vojašnica v Ljubljani in čeprav je bil Ljubo Šercer Slovenec. Napis je brzda skladen z ustavnim določilom, zbujaja pa pomislek in začudenje. Upravičeno se človek razburja, in to mora pogosto početi, ko kupi izdelke iz drugih republik opremljene s pojasnili samo v srbohrvaščini ali pa še v drugih jezikih, le v slovenščini ne; resnici na ljubo, včasih so napisani reklamni in podobni lističi tudi v zmešani in nerazumljivi spakedranščini.«

»Laže je grajati druge kot sebe, čeprav te stvari le ni pretirano laško govoriti, saj si človek hitro, seveda neupravičeno, nakoplje očitek nestrpnosti in šovinizma, preprosto zato, ker še ni v obči zavesti, kaj je pravica in kaj dolžnost. Toliko glasneje moramo govoriti o svoji zavesti, zavesti o pravicah jezika in o narodni zavesti sploh. Obojega je včasih sramotno malo. Se kar radi opozarjamo na krivice, ki se gode naši materinščini, pozabljamo pa na svojo malomarnost in neodgovornost, na svojo krivdo, ki ni majhna. Dostikrat sami pomagamo tistim in jih podpiramo, ki jim iz takega ali drugačnega vzroka ne pride na misel, da je slovenščina tudi jezik...«

»...Kako dolgo, recimo, nam bo še nerodno, ko bomo poslušali svoje predstavnike v raznih zveznih zborih in na shodih sploh, ljudi, vajene slovenske materinščine, ki mučijo sebe in poslušavce s spakedrano srbohrvaščino, z enim samim namenom, da bi jih poslušalci sploh kaj razumeli oziroma da bi jih navzoči sploh poslušali. Rešilne možnosti gotovo so; že dolgo so tudi pri nas v rabi, seveda za drugačne prilžnosti, prevajalske aparature. Simultano prevajanje, ki ga uveljavljajo po svetu tudi v takih okoliščinah, in podobno, bi pomenilo korenite premike. Za splošno izboljšanje podobe in položaja slovenščine čaka slehernika nenehno delo; za to je nujna zavest, tudi zavest o tem, da je slovenščina visoko kulturnen jezik, že zdavnaj enakovredno uvrščen med druge kulturne jezike na vseh področjih rabe. Za zavest pa je potrebna vzgoja.«

Naj bi šle te besede k srcu predvsem tistim, katerim so namenjene!

Dragi gospod urednik, rad bi, da bi te moje vrstice, če je mogoče, objavili, za kar bi Vam bil od srca hvaležen. Mogoče le ne bodo zadele spet na gluha ušesa.

Sprejmite lep pozdrav!

Vaš

(sledi podpis)

NAS DOM

Dom v ulici Donizetti je še vedno zadolžen. Komaj plačujemo obresti na dolg, ki smo ga naredili, da smo mogli prostore kupiti. Prosimo, da bi se rojaki spomnili ob vsaki priliki tudi te naše skupne stvari, da bomo lahko ohranili prostore, v katerih se odvija mnogo prosvetnega udejstvovanja, zlasti mladinskega. Naj pomislijo posebno starši, ki lahko mirno pošiljajo svoje otroke na predavanja in se stanke, da moramo te prostore tudi čistiti, vzdrževati in da jih bo treba enkrat tudi plačati. Prosimo jih, da nam pomagajo pri tej veliki skrbi.

REVIJO NA OGLED

Nekaterim smo poslali našo revijo na ogled, s prošnjo, da bi se nanjo naročili. Mnogi so se ljubeznivo odzvali vabilu in so že poslali naročilnico. Upamo da bomo prejeli tudi še od drugih naročila, saj smo izbrali tista imena in se nanje obrnili, za katere vemo, da jim je slovenstvo pri srcu in so morda celo javni delavci. Prosimo vse za ljubeznivost, da bi poslali tudi imena svojih prijateljev, katerim bi mogli poslati revijo.

Uprava ima v zalogi nekaj celotnih letnikov revije. Vabimo, posebno knjižnice, da si revijo nabavijo.

PRIHODNJA ŠTEVILKA

Prihodnja številka Mladike bo izšla v začetku oktobra. Naši sodelavci in naročniki bodo odšli ali pa so že odšli na počitnice. Vsem želimo mnogo prijetnega oddiha in počitka. Pričakujemo, da se bodo naši sodelavci vrnili z mnogimi doživetji in da bo oktobrska številka Mladike odraz njihovih bogatih in lepih počitnic.

Prosimo, da bi poslali prispevke do 15. septembra.

V TISKOVNI SKLAD MLADIKE

je daroval g. N. N. 150 šv. frankov. Lepo se mu zahvaljujemo.

Za dobro voljo

»Si popravil zvonec pri Ferjanovih?«

»Nisem. Trikrat sem zvonil, pa mi ni nihče prišel odpret.«

☆

»Halo, kdo tam?«

»Čevljarna Zerjav.«

»Oprostite, imam napačno številko.«

»Nič za to. Pridite jutri, vam jih bomo radi zamenjali.«

☆

»Oh, oprost, veš, nikakor se nisem mogel spomniti tvojega imena.«

»Zakaj ga pa nisi poiskal v telefonskem imeniku?«

☆

Po vasi pelje kmet voz s.n.a.

»Kaj pa je to,« vpraša letoviščar.

»Kakšen osel, še sena ne pozna,« zamrmra kmet.

»Če bi bil osel,« odgovori mirno letoviščar, »bi ga takoj spoznal.«

☆

Filip je strašen egoist. Vedno se mu zdi, da ga preganja nesreča. Zadnjič je kar na lepem našel v čisto prazni ulici 5000 lir.

»Jasno, jasno,« je takoj začel. »Če bi bil to kdo drugi, bi zdajle gotovo našel 50.000 lir.«

»Zakaj ti pomivaš posodo doma,« se je začudil Lojze.

Tine pa: »Doma lahko delam, kar hočem. Tu sem jaz gospodar.«

Na lovu:

»Pazi no, kako pa streljaš! Za las je manjkalo, pa bi bil mene zadel!«

»Oprost, žal mi je...«

V NEDELJO, 1. AVGUSTA VABI SLOVENSKA PROSVETA NA

18. slovenski tabor na Repentabru

To bo praznik slovenske besede pesmi in narodnih plesov. Ta dan bodo združeni koroški, goriški in tržaški Slovenci ter Slovenci iz Benečije. — Začetek tabora ob 16.

Avtobusi bodo vozili iz Trsta po naslednjem redu: Iz trga Oberdan bo vozila linija avtobus »P« od 13.55 preko Proseka, Opčin na Repentabor vsakih 25 minut. — Kdor pa gre na Opčine s tramvajem, pa dobi avtobusno zvezo za Repentabor nasproti openskega kina prav tako vsakih 25 minut.

»Cesar koli se lotim, vse mi spodleti. Kakšen nesrečen človek sem...« javka Cene.

»Beži no, saj ni tako hudo,« se mu smeje Miha.

»Pa je! Če bi se jaz na primer peljal z ladjo in doživel brodolom ter pristal na neobljudenem otoku, bi prav gotovo na njem našel svojo ženo.«

Zdravnik: »Da ponovim še enkrat. Ne pozabite, da morate eno uro pred zajtrkom piti toplo vodo.«

Po enem tednu se pacient vrne: »Kako se počutite?« vpraša zdravnik.

»Zanič, gospod doktor.«

»Pa ste pili pred zajtrkom toplo vodo?«

»Gospod doktor, trudil sem se, kolikor sem mogel, toda več kakor četrtr ure nisem zdržal...«

Žena je v skrbeh, ker moža ni in ni domov. Sel je iz mesta na obisk k dvema prijateljema. Le kje se je zadržal. Žena vsa v skrbeh pošlje obema prijateljema telegram: »Jakob se ni vrnil. Ali je pri vas?«

Pozno ponoči se je mož le vrnil. Zjutraj pa je žena dobila telegrama, od obeh prijateljev. Na prvem: »Brez skrbi. Jakob je pri meni.«

Na drugem: »Zadržal sem ga tu.«

Učiteljica pojasnjuje otrokom besedo »istočasno«. Da bi se prepričala, če so razumeli, vpraša: »Kdo mi ve povedati kak zgled?«

Mitja zavpije: »Moja mamica in očka!«

»Kako, pojasni kako to misliš!«

»Da, moja mamica in očka sta se poročila istočasno.«

R I M
Slovenski **Hotel „Bled“** ITALIJA

Lastnik Vinko LEVSTIK

R O M A
Via S. Croce in Gerusalemme 40 - Tel. 777-102, 7564783
Blizu železniške postaje - Direktna zveza z avtobusom št. 3
Domača kuhinja - Vse sobe s prhami.

TVRDKA

Herzè

USTANOVljena LETA 1866

TRST

TRG S. GIOVANNI, 1

TEL. 35-019

Emajlirani štedilniki najmodernejših oblik na vsa goriva. Popolna oprema za kuhinje, jedilnice, restavracije iz emajla, nerjavečega (Inox) jekla, stekla itd. Električni likalniki, sesalci za prah, pralni stroji, grelci za vodo, hladilniki. Dekorativni predmeti umetne obrti, od keramike do brušenega kristala. Lestenci ter vse vrste električnih luči, klasične in moderne oblike.

Ko gradite ali prenavljate svoje domove, se oglasite v trgovini

Josip Terčon

NABREŽINA, tel. 20122

Dobili boste v zalogi najboljše železno in stavbeno gradivo

V TRGOVINI **VISTA** TRST, ULICA CARDUCCI, 15
TEL. 29-656

vam bodo najboljše postregli z očali in drugimi optičnimi predmeti, nudijo vam izbiro fotografskega materijala, barvne in enostavne filme. Postreženi boste hitro in solidno.

BANKRED

BANCA DI CREDITO DI TRIESTE

S. P. A.

TRŽAŠKA KREDITNA BANKA

GLAVNICA L. 600.000.000 - VPLAČANIH L. 180.000.000

TRST - ULICA FABIO FILZI ŠT. 10

TEL. ŠT. 38-101, 38-045

BRZOJAVNI NASLOV: **BANKRED**